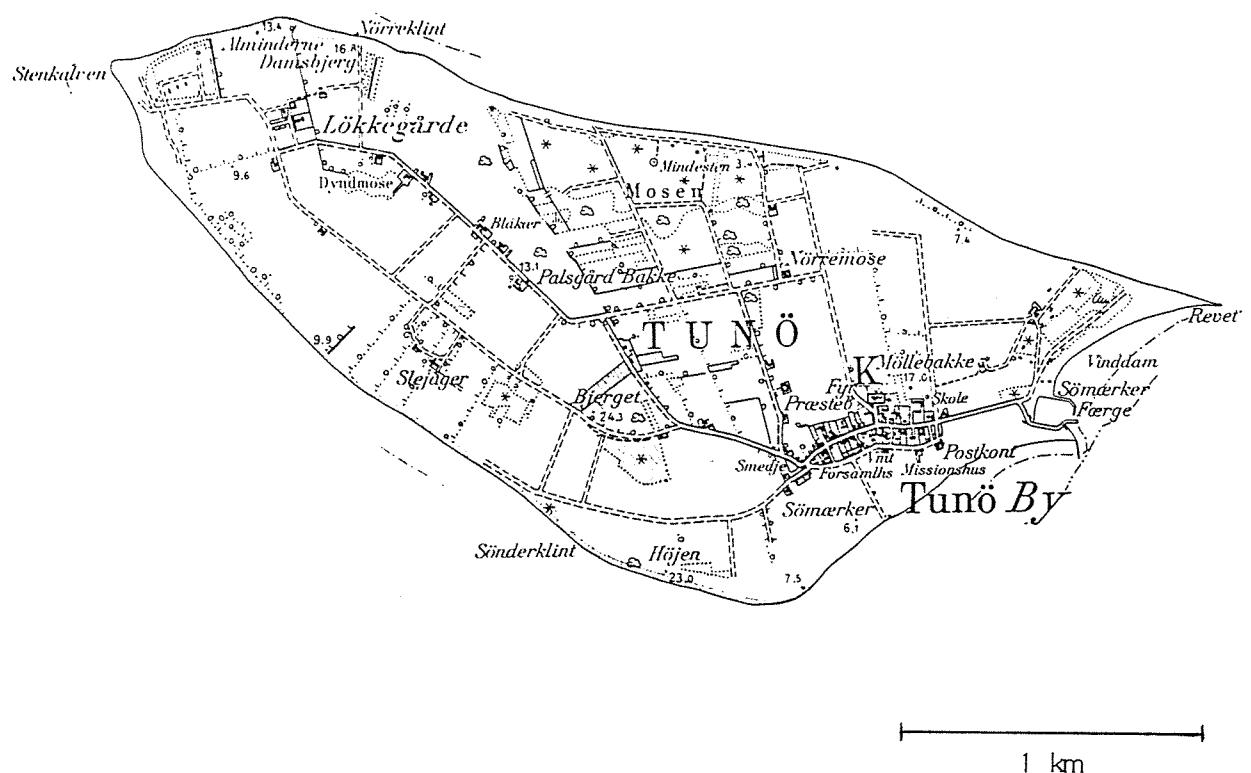

FUNØ

en ø-floraliste med noter

af

Bernt Løjtnant og Erik Wessberg

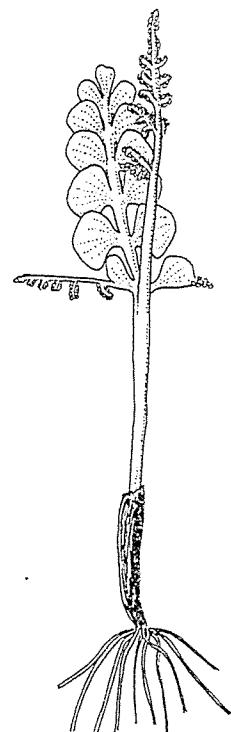
Indholdsfortegnelse

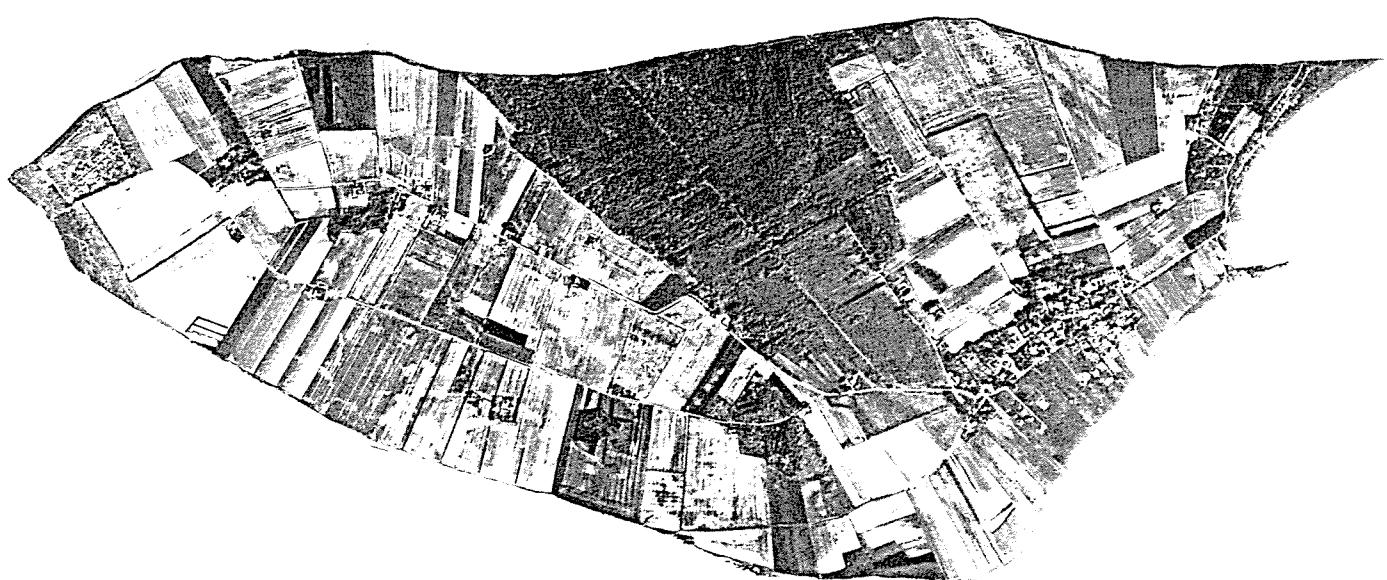
side

3	Flyfoto
4	Indledning
5	Stenkalven
6-7	Sønderklint
7	Nørreklint
8-9	Skoven
9	Mosen
10-12	Byen
13-14	Overdrev
14-15	Vandhuller
16	Mælkebøtterne på Tunø
17	Brombærrene på Tunø
18	Orchidéerne
19-20	Den botaniske undersøgelse af Tunø
21	Floraliste for Tunø
22-51	Floraliste
52	Citeret litteratur
53	Tak
54-55	Vore hidtidige og aktuelle ø-undersøgelser
56	Kort over ø-undersøgelerne

Alm. Månerude (Botrychium lunaria)

er blot én af de mange overdrevsarter, som i 1917 blev set af Lange, og som ikke er set siden. Det samme gælder også bl.a. Kattefod (*Antennaria dioica*), Vår- og Pille-Star (*Carex caryophyllea*, *C. pilulifera*), Plettet Gøgeurt (*Dactylorhiza maculata* ssp. *maculata*), Salep-Gøgeurt (*Orchis morio*) og Alm. Mælkurt (*Polygala vulgaris*).

TUNØ

Geodætisk Institut 8. juni 1983

1: ca. 20.000

TUNØ - EN Ø-FLORA MED NOTER

Tunø er omrent 350 ha stor og ligger i den sydlige del af Århus Bugt, ca. 5 km fra Nordsamsø's kyst og ca. 10 km fra Saksild Strand på Jyllands østkyst.

Tunø fremtræder i dag som én ø, men var i stenalderen ved en lavning (Skoven og Mosen) adskilt i to dele. Indtil for ganske få år siden var størstedelen af øen opdyrket; men der har i de sidste par år (1990 og 1991) været en kraftig reduktion i antallet af de marker, hvori der tidligere blev dyrket grøntsager, mest Asparges, Porrer og Gulerødder.

Med undtagelse af Skoven og Mosen, området fra Revet til lidt vest for Byen samt et mindre område ved Stenkalven, er det meste af øen temmelig kuperet med Bjergets godt 24 m som højeste punkt. Langs store dele af syd og sydvestkysten (Sønderklint) samt mod nordvest (Nørreklint) når de stejle klinter omrent til strandkanten. Disse klinter nedbrydes konstant, omend i et mere moderat tempo end f.eks. på Fur og Livø.

Tunø er året rundt dagligt i færgeforbindelse med Hov på jyllandssiden. Tidligere fandtes et landingssted syd for Byen (Lange 1920), medens der nu kun findes den mindre havn øst for Byen.

Trods det endnu relativt store opdyrkede areal kan øen alligevel opvise forholdsvisigt store arealer med naturtyper som mose, skov og overdrev, medens heder, enge, kær, vandhuller og klitter nu kun omfatter ubetydelige arealer.

Siden 1965 har Tunø, bortset fra Byen og et par mindre sommerhusområder, været fredet.

I sommertiden invaderes Tunø af talrige turister, som enten kommer til øen med færgen fra Hov, eller som selv sejler dertil. Ofte er den lille havn booket helt op, så de tilsejlende må ligge for anker uden for havnen.

Foto: EW, 28. juni 1991.

Stenkalven

Tunø's vestligste del består af en kort odde, der hedder Stenkalven. Bortset fra et mindre sommerhusområde består ørrådet af overdrev, strand-overdrev og unge strandvolde. Ingen af overdrevene afgræsses, og det betyder, at arealerne domineres af højt voksende græsser og urter og er derfor fattige på de mest lyskrævende, højsommerblomstrende arter samt énårlige arter, der ynder kreaturtramp.

På de stenede strandvolde ses bl.a. Strandkål (*Crambe maritima*), Rynket Rose (*Rosa rugosa*), Marehalm (*Leymus arenarius*), Østersø-Strandsennep (*Cakile maritima* ssp. *baltica*), Ager-Snerle (*Convolvulus arvensis*), Strand-Bede (*Beta vulgaris* ssp. *maritima*), Strandarve (*Honckenya peploides*) og Strand-Mælde (*Atriplex littoralis*). Æmddelbart øst for selve odden er overdrevet domineret af Alm. Kvik (*Elytrigia repens*), Vild Kørvel (*Anthriscus sylvestris*) og Krybende Potentil (*Potentilla reptans*). Blandt de øvrige arter her kan nævnes Skov-Løg (*Allium scorodoprasum*), Gul Snerre (*Galium verum* ssp. *verum*), Alm. Syre (*Rumex acetosa*), Alm. Pimpinelle (*Pimpinella saxifraga*), Rød Svingel (*Festuca rubra*), Blåhat (*Knautia arvensis*), Stor Knopurt (*Centaurea scabiosa*) samt Vår-Potentil (*Potentilla tabernaemontani*). Sidstnævnte art blev i 1917 første gang fundet her af A. Lange.

De højestliggende og dermed mest tørre dele af overdrevene rummer bl.a. Håret Høgeurt (*Hieracium pilosella*), Bakke-Nellike (*Dianthus deltoides*), Alm. Røllike (*Achillea millefolium*), Fåre-Svingel (*Festuca ovina*) og Vellugtende Gulaks (*Anthoxanthum odoratum*). Den allervestligste del har karakter af strandfælled med bl.a. Engelskgræs (*Armeria maritima* ssp. *maritima*), Tidlig Dværgbunke (*Aira praecox*), Strand-Bede, Hejrenæb (*Erodium cicutarium*), Blød Hejre (*Bromus hordeaceus*), Bakke-Nellike, Vår-Brandbæger (*Senecio vernalis*) og Kruset Skræppe (*Rumex crispus*).

Stenkalven

Foto: EW. 28. juni 1991. Fotoretning vest.

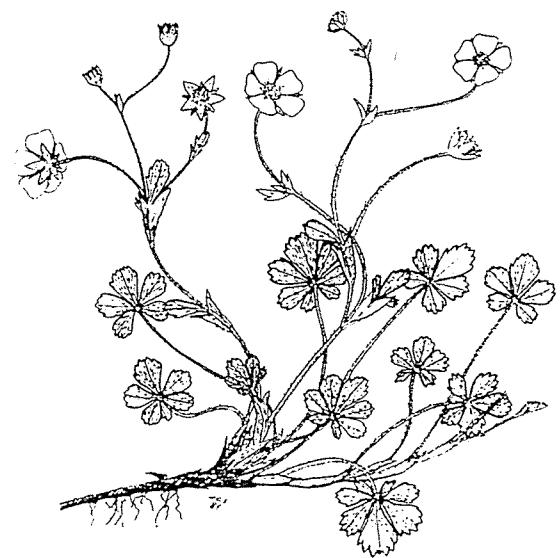
Sønderklint

En stor del af Tunø's sydside, fra den vestligste del af Tunø By og omrent til Stenkalven, består af klinter. Øens næsthøjeste punkt (23 m) ligger umiddelbart syd for Højen. Flere steder i dette område er klinten særdeles særpræget med terrasseagtige plateauer. På størstedelen af strækningen bærer klinterne frødig vegetation. Dog eroderes der til stadighed materiale bort fra de stejleste dele af klinten, hvorfor der på disse steder er sparsom vegetation. Flere steder rummer Sønderklint vældprægede områder, og erosionen er ofte størst netop disse steder. Flere af skredene her er af usædvanlig karakter, idet de har en iøjnefaldende lighed med gletchere. En del steder med kraftig erosion danner de udvaskede sten fra klinten barrierer ved klintens fod og undertiden et stykke ud i vandet, alt afhængig af afstanden fra klint til hav.

Af klintens mange plantearter kan fra de fugtigste områder nævnes Bittersød Natskygge (*Solanum dulcamara*), Tigger-Ranunkel (*Ranunculus sceleratus*) og Lådden Dueurt (*Epilobium hirsutum*). Iøvrigt rummer klinten f. eks. Læge-Oksetunge (*Anchusa officinalis*), Bidende Stenurt (*Sedum acre*), Eng-Brandbæger (*Senecio jacobaea*), Rundbælg (*Anthyllis vulneraria*), Horse-Tidsel (*Cirsium vulgare*) og Ager-Sennep (*Sinapis arvensis*). Adskillige steder danner Korbær (*Rubus caesius*) bestande. Det er interessant at notere, at Rød Arve (*Anagallis arvensis*) er en "fremtrædende" plante, især ved foden af klinten.

Vår-Potentil (Potentilla tabernaemontani)

er én af de sjældne, udprægede overdrevsarter, som stadig findes på Tunø. I 1990 fandtes den således i få eksemplarer på et ugødet og ugræsset overdrev umiddelbart øst for Stenkalven, og netop herfra rapporterer Lange (1920) den også, og ikke fra andre steder. Vi har heller ikke fundet den andre steder. Men det er måske et spørgsmål om tid, før den forsvinder fra dette overdrev ved Stenkalven. Dens standhaftighed skyldes måske, at den ynder den tørreste bund (hvor vegetationen er relativt lavest), samt at den blomstrer og har sin hoved-assimilation i det senne forår og i forsommeren, da de højtvoksende urter og græsser endnu ikke har nået deres fulde udvikling.

På selve stranden, hvis bredde varierer meget, findes bl.a. Alm. Sodaurt (*Salsola kali* ssp. *kali*), Strandarve (*Honckenya peploides*), Østersø-Strandsennep (*Cakile maritima* ssp. *baltica*), Strand-Mælde (*Atriplex littoralis*) og Strand-Bede (*Beta vulgaris* ssp. *maritima*).

Den meget smukke strand er desværre skæmmet af flere kasserede landbrugssredskaber. Det er tilsyneladende meget lettere at transportere disse til kanten af klinten for derefter at skubbe dem udover end at køre dem til havnens container. Der skal såmænd ikke så meget til for at ødelægge miljøet !

Nørreklint

Nørreklint er meget mindre i udstrækning og heller ikke nær så høj som Sønderklint. Til gengæld er den visse steder stejlere, og vegetationen de fleste steder sparsom. Følfod (*Tussilago farfara*), Ager-Snerle (*Convolvulus arvensis*), Alm. Kvik (*Elytrigia repens*) og Alm. Agermåne (*Agromonia eupatoria*) er de almindeligste arter her.

Sydøst for Nørreklint aftager klinten hastigt i højde for ved Skovens vestlige udkant at gå over i en ca. 1 m høj skrænt samt i lave klitter foruden strandoverdrev. De lave skrænter rummer en del Slåen (*Prunus spinosa*), Rynket Rose (*Rosa rugosa*) og ved deres fod og på selve stranden Mærehalm (*Leymus arenarius*). Fra Skovens østside og omrent til Revets vestlige del tiltager klinten igen i højde med godt 7 m som højeste punkt. Øverst på de højeste klinter findes der mange digesvalereder. Af den meget artsrike vegetation kan bl.a. nævnes Draphavre (*Arrhenatherum elatius*), Muse-Vikke (*Vicia cracca*), Liden Klokke (*Campanula rotundifolia*), Alm. Knopurt (*Centaurea jacea*), Vild Gulerod (*Daucus carota* ssp. *carota*), Gederrams (*Chamaenerion angustifolium*) og Cikorie (*Cichorium intybus*). Hist og her findes et træ, f. eks. Stilk-Eg (*Quercus robur*) og Selje-Pil (*Salix caprea*).

Grønbroget Tudse (*Bufo viridis*) er klassificeret som sårbar i Norden (Løjtnant 1986). På Tunø er der af medlemmer af Østjysk Biologisk Forening i 1991 set (hørt) 4 i Byens gadekær og hørt én nær et vandhul umiddelbart nordvest for gadekæret.

Skoven

Langt det meste af det, der på selv de nyeste kort betegnes som Mosen, henligger i dag som skov. Lange (1920) skriver, at Tunø ingen naturlig skov har, men at der er anlagt plantager, bl.a. i Mosen. I årene siden hans besøg på øen i 1917, er det meste af denne plantage forsvundet (fældet). Ved besøg i Skoven får man absolut ikke indtryk af, at noget er plantet, tværtimod virker den meget "vild og selvsået".

Af de mange træer og buske skal især fremhæves Dun-Birk og Vorte-Birk (*Betula pubescens*, *B. pendula*); men også Stilk- og Vinter-Eg (*Quercus robur*, *Q. petraea*), Rød-El og Grå-El (*Alnus glutinosa*, *A. incana*) samt flere pilearter (*Salix* spp.) er meget hyppige her.

Af de urteagtige planter skal først og fremmest nævnes Blåtop (*Molinia caerulea*) som den mest fremherskende. Desuden er der meget Mose-Bunke (*Deschampsia caespitosa*) samt ved de mange grøfter Tagrør (*Phragmites australis*). Ialt er der i Skoven fundet 6 arter af bregner. Hyppigst af disse er Alm. Mangeløv (*Dryopteris felix-mas*), Bredbladet Mangeløv (*D. dilatata*) og Fjerbregne (*Athyrium filix-femina*).

Af mere bemærkelsesværdige planter fra Skoven kan nævnes Tue-Siv (*Juncus tenuis*) fra fugtige partier, bl.a. på den SØ/NV-gående vej, Ægbladet Fliglæbe (*Listera ovata*), som er fundet i nogle få eksemplarer på et dige i den NV-lige del samt Stakløs Hejre (*Bræmus inermis*). Stakløs Hejre er

Den nordvestlige del af Skoven set fra vejen mellem Løkkegårde og Blåkærgård.

Foto: EW, 28. juni 1991. Fotoretning nordøst.

i botanisk distrikt nr. 23, der omfatter Samsø og Tunø, kun fundet på Tunø. Den fandtes i 1982 i mængde i en lysning nordvest for Nørremose. Ved et senere besøg i 1986 fandtes den tillige - også i mængde - i en skovlysning i nærheden af det første fundsted (spredt med vildtfoder ?). På en græsmark i den nordvestlige udkant af Skoven - klos op ad et lille dige - blev fundet en lille plet med Dværg-Perikon (*Hypericum humifusum*).

Mosen

Kun en meget lille del af den oprindelige mose kan i dag med rette benævnes mose - takket være en kraftig og beklagelig afvanding. Mosen dækker nu kun området, der ligger på den vestlige side af vejen fra Smedjen i Byen mod nordkysten. Dens afgrænsning mod syd er vejen fra Nørremose mod "landevejen" Byen/Løkkegårde. Det er stort set kun nogle overlevende moseplanter, der afslører, at der tidligere her har været mose. Det meste af området er ved at gro til med Tagrør (*Phragmites australis*), Grå Pil (*Salix cinerea*), Dun-Birk og Glat Hunde-Rose (*Rosa canina* ssp. *canina*) samt Rød Svingel (*Festuca rubra* ssp. *rubra*). Et enkelt sted, ganske tæt ved grusvejen umiddelbart nord for Smedjen, findes et lille, nyrestaureret vandhul med bl.a. Vandnavle (*Hydrocotyle vulgaris*) og Rød Gåsefod (*Chenopodium rubrum*).

Mosen. I forgrunden et af de efterhånden få steder, hvor buske og træer endnu ikke helt dækker jorden. På sådanne steder er fundet i alt ca. 25 eksemplarer af Maj-Gøgeurt (*Dactylorhiza majalis* ssp. *majalis*).

Foto: EW, 28. juni 1991.

Byen

Mange af Byens haver har bevaret usædvanligt mange gammeldags arkitektoniske træk. Desuden rummer de sjældent mange "gammeldags" arter og sorter, såvel af stauder som af frugttræer og frugtbuske. Kun nogle ganske få andre steder, som typisk er relativt isolerede steder "langt ude på landet" (f.eks. på Mols samt på en række isolerede småøer som Anholt, Bogø, Endelave og Nyord findes tilsvarende almodige haveanlæg samt et tilsvarende stort, gammeldags staude- og frugttræ-udbud.

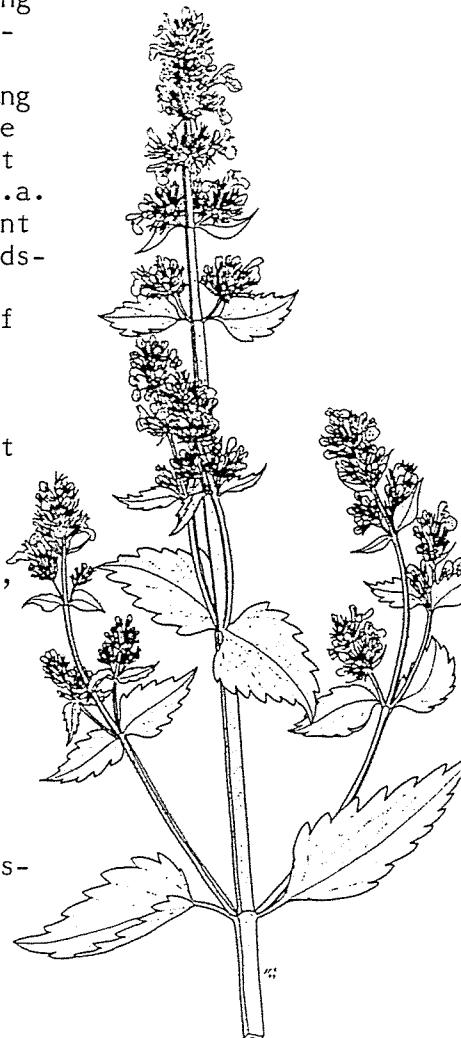
Særligt typiske er de mange "bondehaveplanter"; det vil sige arter, som oprindeligt - ofte allerede i Middelalderen - har været dyrket som lægeplanter, men som i århundredernes løb er gået over til især at blive dyrket som prydplanter, f.eks. Cypress-Vortemælk (*Euphorbia cyparissias*), Sæbeurt (*Saponaria officinalis*), Kost-Fuglemælk (*Ornithogalum umbellatum*), Spansk Kørvel (*Myrrhis odorata*), Filtet Kongelys (*Verbascum thapsus*),

Ligesom f.eks. Kransburre (*Marrubium vulgare*), Slangerod (*Aristolochia clematitis*), Jernurt (*Verbena officinalis*) og Rapunsel-Klokke (*Campanula rapunculus*) er Katteurt (*Nepeta cataria*) blandt de middelalderlige lægeplanter og køkkenurter, som allerede tidligt i Middelalderen blev indført til Danmark, men som åbenbart er så økologisk følsomme, at de nu næsten er forsvundne.

De fleste levende fortidsminder er gået kraftigt tilbage; men de 5 ovennævnte er gået så kraftigt tilbage, at de nu står på randen af udryddelse både herhjemme og i store dele af NV-Europa iøvrigt. Årsager: den radikale ændring (udnyttelse og drift) af landskabet inden for dette århundrede og især inden for de sidste 30-40 år. De fleste småbiotoper - af særlig interesse i denne sammenhæng er gadekær, udyrkede tofter, stendiger, gærder og gamle hegner i kirkelandsbyerne - er så godt som væk i dag. Det samme er vegetationen på og ved kirkegårdsdigerne (p.g.a. overdreven lugning og især p.g.a. giftsprøjtning), skønt det har været forbudt at bruge gift ved og på kirkegårdsdiger siden 1. marts 1981, og skønt kirkegårdsdigernes kroner iflg. det kirkelige regelsæt skal være dækket af en tæt græs-/urtetørv.

Da de nævnte småletter af udyrket natur har været de vigtigste levesteder for de levende fortidsminder, er det selvklart, at deres forsvinden/ødelæggelse har haft en altafgørende betydning for de gamle kulturplanters deroute.

Det er i sidste øjeblik, såfremt vi skal kunne bevare et repræsentativt udsnit af vores gamle læge-, krydder-, gift- og farveplanter. Men det kræver en snarlig og radikal ændring af vores holdning til bl.a. de nævnte småbiotopers kulturbotaniske værdi, således at de snarest kan blive underlagt en ideel drift. Det vil typisk bedst kunne bestå i en genoptagelse af den næsten årtusindgamle driftsform, som iøvrigt er minimal med hensyn til ressourceforsbrug (næmlig blot én årlig slåning med lé omkring 1. september foruden kontinuerlig fjernelse af opvækst af vedplanter). Denne driftsform er ikke destominde blevet totalt fraveget langt de fleste steder, især fra begyndelsen af 1960'erne, da gift, skuffejern, perlegrus og ligusterhæk blev sat i højsædet. Giftforbudet fra 1981 håndhæves stadig kun ved et fåtal kirkegårde.

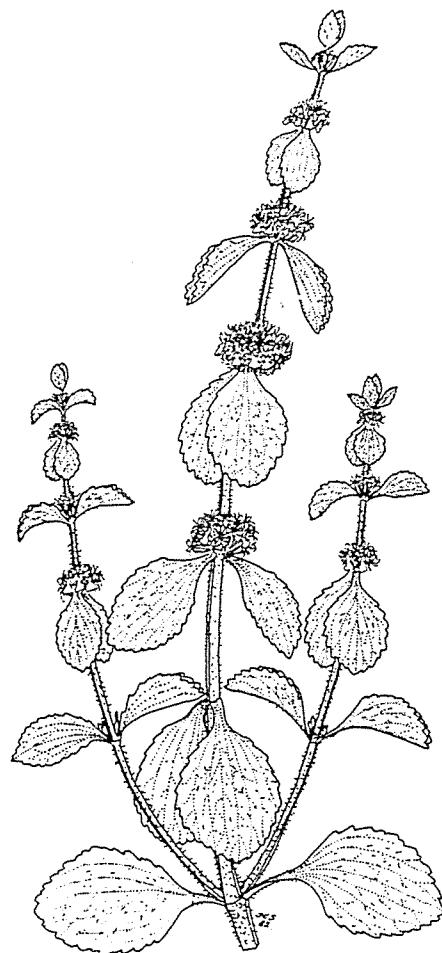
Moskus-Katost (*Malva moschata*) og Matrem (*Tanacetum parthenium*).

Adskillige af de gamle haver er dog temmelig forfaldne. Men værre er det, at en hel del er moderniserede i så høj grad, at såvel den oprindelige stil som det oprindelige arts- og sortsudvalg er molestreret. Det vil desværre sige, at de med hensyn til stilelementer, arter osv. nu ligner ganske ordinære, moderne parcelhushaver.

Karakteristisk for Byens gærder, stier og andre udyrkede pletter er også de mange "levende fortidsminder" som f.eks. Rød Tandbæger (*Balloota nigra* ssp. *nigra*), Svaleurt (*Chelidonium majus*), Filtet Kongelys (*Verbascum thapsus*), Grøn Mynte (*Mentha spicata x suaveolens*), Kost-Fuglemælk (*Ornithogalum umbellatum*), Stor Hundepersille (*Aethusa cynapium* ssp. *cynapioides*), Skov-Løg (*Allium scorodoprasum*)?, Læge-Øksetunge (*Anchusa officinalis*), Liden Burre (*Arctium minus*), Peberrod (*Armoracia rusticana*), Asparges (*Asparagus officinalis*), River (*Asperugo procumbens*)?, Ensídig Klokke (*Campanula rapunculoides*), Hulsvøb (*Chaerophyllum temulentum*), Vellugtende Kamille (*Chamomilla recutita*), Liljekonval (*Convallaria majalis*), Skovranke (*Clematis vitalba*)?, Fingerbøl (*Digitalis purpurea*), Tidselkugle (*Echinops exaltatus*)?, Foder-Kulsukker (*Symphytum x uplandicum*), Matrem (*Tanacetum parthenium*), Stor Nælde (*Urtica dioica*), Tandfri Vårsalat (*Valerianella locusta*)?, Marts-Viol (*Viola odorata*), Liden Singrøn (*Vinca minor*), Hjertensfryd (*Melissa officinalis*), Skov-Forglemægefj (*Myosotis sylvatica*), Pinselilje (*Narcissus Poëticus*), Katteurt (*Nepeta cataria*), Kruspersille (*Petroselinum crispum* ssp. *crispum*), Gærde-Valmue (*Papaver dubium*), Hjorteturuge (*Phyllitis scolopendrium*), Butbladet Skræppe (*Rumex obtusifolius*), Alm. Hyld (*Sambucus nigra*), Sæbeurt (*Saponaria officinalis*), Italiensk Scilla (*Scilla italica*)?, Alm. Sct. Hansurt (*Sedum telephium* ssp. *maximum*), Hvid Stenurt (*Sedum album*)?, Rød Stenurt (*Sedum spurium*)?, Skvalderkål (*Aegopodium podagraria*), Akeleje (*Aquilegia vulgaris*), Glat Burre (*Arctium lappa*), Kærminde-søster (*Brunnera macrophylla*)?, Cikorie (*Cichorium intybus*), Høst-Tidløs (*Colchicum autumnale*), Eranthis (*Eranthis hyemalis*), Løgkarse (*Alliaria petiolata*)?, Hvid Anemone (*Anemone nemorosa*)?, Kommen (*Carum carvi*)?, Æselfoder (*Onopordon acanthium*), Hvas Randfrø (*Torilis japonica*)?, Læge-Jordrøg (*Fumaria officinalis*), Vintergæk (*Galanthus nivalis*), Eng-Storkenæb (*Geranium pratense*)?, Blodrød Storkenæb (*Geranium sanguineum*), Humle (*Humulus lupulus*), Feber-Nellikerod (*Geum urbanum*), Vedbend (*Hedera helix*), Soløje-Alant (*Inula britannica*)?, Alm. Hjertespand (*Leonurus cardiaca*), Løvstikke (*Levisticum officinale*), Judaspenge (*Lunaria annua*)?, Alm. Katost (*Malva sylvestris*), Rundbladet Katost (*Malva neglecta*) og Strudsvinge (*Matteuccia struthiopteris*).

teris). De anførte "?" hentyder til, at vi ikke er fuldt overbeviste om, at de pågældende arter er århundredgamle "levende fortidsminder". Særlig bemerkelsesværdig er forekomsten af de i nutiden overordentlig sjældne (som levende fortidsminder) arter, Katteurt og Hjertensfryd. Endnu sjældnere i Danmark synes dog Kransburre, som sidst er angivet fra Tunø af Lange (1920), at være; men i dag er den formentlig forsvundet fra det "jyske område", da vi gentagne gange i løbet af 1970'erne og 1980'erne har ledt forgæves efter den ved såvel Kalø Slot og i Esby på Mols samt i f.eks. Endelave By, hvorfra den ellers har været rapporteret så sent som i 1960'erne og 70'erne. Ved Øm Kloster findes den dog stadig. Men her er den næppe et ægte, levende fortidsminde, da den nutidige forekomst ved hegning og diger ved Øm formodentlig skyldes, at den er forvildet fra den relativt nyanlagte klosterhave.

Blandt de øvrige forsvundne? levende fortidsminder kan nævnes Stolthenriks-Gåsefod (*Chenopodium bonus-henricus*), Hundetunge (*Cynoglossum officinale*), Døvnælde (*Lamium album*) og Pastinak (*Pastinaca sativa*).

Kransburre (Marrubium vulgare)

er vist endnu sjældnere end f.eks.

Katteurt (*Nepeta cataria*), og den er sandsynligvis nu helt væk fra Tunø.

Overdrev

Tunø er rig på overdrev, idet det kun er nogle af de fladeste arealer, der er inddraget i landbrug- og gartnerimæssig drift, jf. side 4.

En del tidligere opdyrkede marker - nu med flere sommerhuse - i området mellem kysten og Byen ved øens sydside fremtræder i dag som et overdrev domineret af højtvoksende stauder og græsser. Blandt de hyppigste arter her kan nævnes Hvid Okseøje (*Leucanthemum vulgare*), Gåse-potentil (*Potentilla anserina*), Bidende Ranunkel (*Ranunculus acris*), Ager-Padderok (*Equisetum arvense*), Skov-Løg (*Allium scorodoprasum*) samt Muse-Vikke (*Vicia cracca*); men først og fremmest dominerer Alm. Kvik (*Elytrigia repens*).

Et sandet overdrev umiddelbart øst for kirken har en ret artsfattig vegetation med dominans af Rød Svingel (*Festuca rubra*). Dernæst er det arter som f.eks. Tidlig Dværgbunke (*Aira praecox*), Blåmunke (*Jasione montana*) og Mark-Bynke (*Artemisia campestris*), der mest ses.

Det største, sammenhængende overdrevsområde ligger omkring Bjerget (24,3 m). En del af området benyttes til deponering af slam fra Byens rensningsanlæg, i hvert fald i 1986. Hvor vegetationen ikke er dækket af et lag af dette slam, findes en typisk overdrevsvegetation med bl.a. Alm. Pimpinelle (*Pimpinella saxifraga*), Rødknæ (*Rumex acetosella*), Gul Snerre (*Galium verum* ssp. *verum*), Blåhat (*Knautia arvensis*), Stor Knopurt (*Centaurea scabiosa*) og Håret Høgeurt (*Hieracium pilosella*) samt Gyvel (*Sarothamnus scoparius*). Af de mange græsser ses hyppigst Drap-havre (*Arrhenatherum elatius*), Alm. Hvene (*Agrostis tenuis*), Bølget Bunke (*Deschampsia flexuosa*) og Tidlig Dværgbunke. I og ved krat vokser store mængder Brombær, især *Rubus insularis* og *R. laciniatus*.

Nordsiden af Bjerget er dækket af tæt urte-/buskvegetation. Mest interessant er området nærmest den asfalterede vej, der forbinder Byen med området ved Løkkegårde (flyveplads) og Stenkalven (lille sommerhusområde). Fra dette overdrev kan bl.a. nævnes Haremåd (*Lapsana communis*), Glat Dueurt (*Epilobium montanum*), Tag-Høgeskæg (*Crepis tectorum*), Alm. Brunelle (*Prunella vulgaris*), Stribet Kløver (*Trifolium striatum*) og Udspærret Dværgbunke (*Aira caryophyllea*). De to sidstnævnte optræder her i mængde. Mest interessant er en lille bevoksning af Dværg-Perikon (*Hypericum humifusum*).

På en nylig opgivet grøntsagsmark syd for Bjerget nær klinten vokser Rank Vejsennep (*Sisymbrium officinale*), Kølle-Valmue (*Papaver argemone*), Liden Tvetand (*Lamium amplexicaule*), Alm. Kællingetand (*Lotus corniculatus*), Hyrdetaske (*Capsella bursa-pastoris*), Kanadisk Bakkestjerne (*Conyza canadensis*) og Ru Svinemælk (*Sonchus asper*), for blot at nævne nogle af de mange arter. Kvadratmeter-store områder er her dækket

af Ager-Gåseurt (*Anthemis arvensis*).

Vandhuller

Når der ses bort fra nogle få og små, vandfyldte mosehuller i og ved Mosen, er det småt med denne naturtype på Tunø. Øens største vandhul er dammen i den vestlige del af Byen. Dette vandhul, som har mange feriebørns bevågenhed, var for ganske få år siden (1986 og før) alt andet end en pryd for øen og en fryd for øjet. Grene, øldåser, jerngenstande af alskens slags samt stinkende mudder var hovedbestanddelen af dette delvis cement-omsatte "åndehul", omend der ved dammens sydvest-bred er anbragt en bænk, hvorfra man har førsteparket til dette panorama samt til den lille flok "vildænder", der altid holder til her. Siden er dammen blevet oprenset, så nu hersker der indtil videre ren idyl - og Grønbroget Tuds kan nu høres her.

Det er stort set kun ved dammens sydøstlige del, at der nu (1991) findes vegetation langs bredden. Fordelt på få hundrede m² findes bl.a. Sværtewæld (*Lycopus europaeus*), Lådden Dueurt (*Epilobium hirsutum*), Grenet Pindsvineknop (*Sparganium erectum* ssp. *erectum*), Fliget Brøndsel (*Bidens tripartita*) og Rørgræs (*Phalaris arundinacea*) samt et par buske af Selje-Pil (*Salix caprea*). I de sidste to år er det meste af dammen blevet opfyldt af Storblomstret Vandranunkel (*Batrachium pelta-*

Gadekæret i Byens vestlige udkant. Det meste af den frie vandoverflade er dækket af alger. Udoer de oven for nævnte arter findes her bl.a. Vand-Mynte (*Mentha aquatica*), Knæbøjet Rævehale (*Alopecurus geniculatus*), Gåse-Potentil (*Potentilla anserina*) og Lav Ranunkel (*Ranunculus repens*). Foto: EW, 28. juni 1991.

tum), Kruset Vandaks (*Potamogeton crispus*) og Tornløs Hornblad (*Ceratophyllum submersum*). I varme somre er dammen, som vel nærmest må karakteriseres som et gadekær, stærkt udtørret.

I et lille, ofte helt udtørret vandhul ved den nordvestlige udkant af Skoven findes Hårflyget Vandranunkel (*Batrachium trichophyllum*), Vand-Klaseskærm (*Oenanthe fistulosa*), Kær-Ranunkel (*Ranunculus flammula*), Vandnavle (*Hydrocotyle vulgaris*), Liden Andemad (*Lemna minor*) og Sump-Forglemmigej (*Myosotis laxa* ssp. *caespitosa*), for blot at nævne nogle af de mange arter ved dette vandhul.

Et lille vandhul (ved en ejendom nær Løkkegårde) rummer bl.a. Vand-Pileurt (*Polygonum amphibium*), Knæbøjet Rævehale (*Alopecurus geniculatus*), Vand-Mynte (*Mentha aquatica*), Alm. Sumpstrå (*Eleocharis palustris* ssp. *vulgaris*), Strand-Vandranunkel (*Ranunculus baudotii*) samt Bittersød Natskygge (*Solanum dulcamara*).

Strand-Bede (*Beta vulgaris* ssp. *maritima*), som ekspanderer ved de danske kyster, var ikke på Tunø, da Lange besøgte øen i 1917. Blandt de øvrige, nyindvandrede plantearter kan fra Tunø bl.a. nævnes Kanadisk Bakkestjerne (*Conyza canadensis*), Kærpe-Bjørneklo (*Heracleum pubescens*), Hjertekarse (*Cardaria draba*), Seglblad (*Falcaria vulgaris*), Roset-Springklap (*Cardamine hirsuta*) og Tue-Siv (*Juncus tenuis*).

Mælkebøtterne på Tunø

Over halvdelen af Tunø's areal henligger uopdyrket. Heraf udgør Skoven en stor del; men også opgivne marker og ugræssede overdrev dækker større arealer. Sædvanligvis betyder det, at der findes mange Mælkebøtter, som så normalt er ensbetydende med mange arter. Det er dog ikke helt tilfældet på Tunø. Her er forekomsten af Mælkebøtter primært koncentreret til vejkanterne, hovedsagelig langs vejen fra havnen til Stenkalven, til selve Byen samt til et par af de langvarigt uopdyrkede marker mellem Bjerget og Stenkalven. Derudover findes de på nogle af strandoverdrevene, især ved havnen. Langs stier i Mosen og Skoven findes der som forventet kun få Mælkebøtter. Mælkebøtter ynder ikke skyggefulde steder.

Ialt er der fundet 70 "småarter" på Tunø. Af disse tilhører ikke færre end 7 sektionen Erythrosperma (Rødfrugtet Sand-Mælkebøtte), dvs., at mellem en tredjedel og en fjerdedel af de danske arter, hørende til denne sektion, findes her. Mest bemærkelsesværdig er den rige forekomst af den ellers sjældne art, *T. scanicum*. Den findes stort set på strandoverdrev og fælleder overalt på Tunø. Af de øvrige 63 arter tilhører 1 art sektionen Obliqua (Gråfrugtet Sand-Mælkebøtte), 2 arter henføres til sektionen Celtica (Eng-Mælkebøtte), 2 arter til sektionen Hamata (Krogfliget Mælkebøtte), medens de resterende 58 arter henføres til sektionen Ruderalia (Fandens Mælkebøtte).

Blandt disse Ruderalia-arter findes der adskillige sjældne arter - eller arter med et begrænset udbredelsesområde. Her tænkes især på følgende arter: *altissimum*, *bellum*, *difficile*, *remanentilobum*, *rhamphodes* og *wiin-stedtii*.

Taraxacum lacistophyllum er en af de ca.

25 danske arter af Rødfrugtet Sand-Mælkebøtte (sect. Erythrosperma). Den er fundet i de fleste danske distrikter. På Tunø er den almindelig på sandede steder.

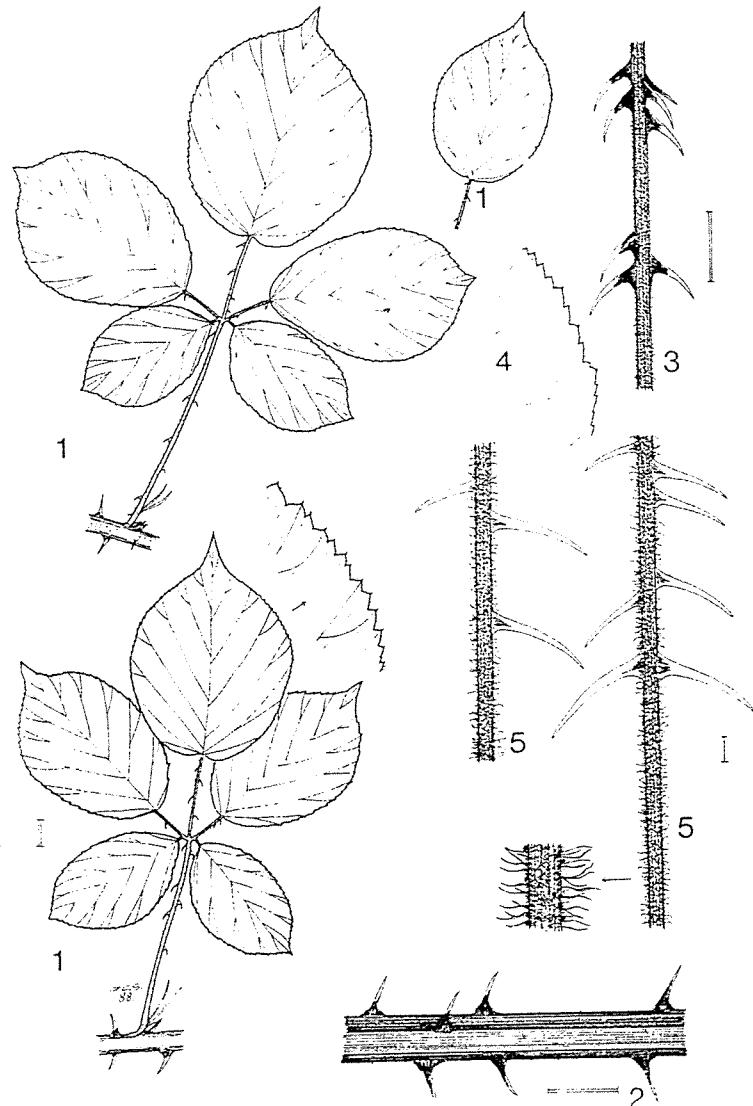
Brombærrene på Tunø

Tunø er rig på Brombær. Ved hegnet og langs stier og grøfter i Skoven og Mosen, men først og fremmest i kanten af Skoven og i randen af små krat bl.a. ved Bjerget findes de, ofte dannende uigennemtrængelige bevoksninger. Derudover er store dele af strandfælleden og den øvre del af strandoverdrevet ved havnen og campingpladsen dækket af Brombær. I den vestlige del af øen - omrent fra Blåkærgård og til Stenkalven - findes der kun få og små bevoksninger.

I alt er der på Tunø fundet 11 arter af Brombær, fordelt med 6 i sect. *Rubus* (*armeniacus*, *insularis*, *laciniatus*, *plicatus*, *radula*, *sciocharis* og *sprengelii*) og 4 i sect. *Corylifolii* (*fasciculatus*, *gothicus*, *mortense-nii* og *wahlbergii*). Til sammenligning er der på Endelave og Årø, der også begge ligger ved Østjyllands kyst, fundet henholdsvis 12 og 13 arter. Dette stemmer godt overens med den danske udbredelse af *Rubus*. Jo længere man kommer sydpå i Jylland, jo flere arter findes der. På Als, der er betydeligt større end nogen af de 3 nævnte øer, er der konstateret 29 *Rubus*-arter, hvoraf dog kun de 8 kan betragtes som almindelige eller ret almindelige. Som et kuriosum kan det nævnes, der på den nærmestliggende ø, Samsø, der er ca. 30 gange så stor som Tunø, kun er fundet 15 *Rubus*-arter.

Rubus insularis, der hører til sect. *Rubus* (Brombær), er en vidtudbredt art. Den hører til blandt de 10 almindeligste Brombær i Danmark, hvor den er hyppig syd og øst for linien Randers/Esbjerg, medens den kun er fundet få steder nord for denne linie.

1 = midterblad 2 = 5 cm-stykke fra den midterste del af et bladskud
 3 = 5 cm-stykke fra den nedre del af selve blomsterstandens akse 4 = højblad (del deraf) 5 = blomsterstilk.

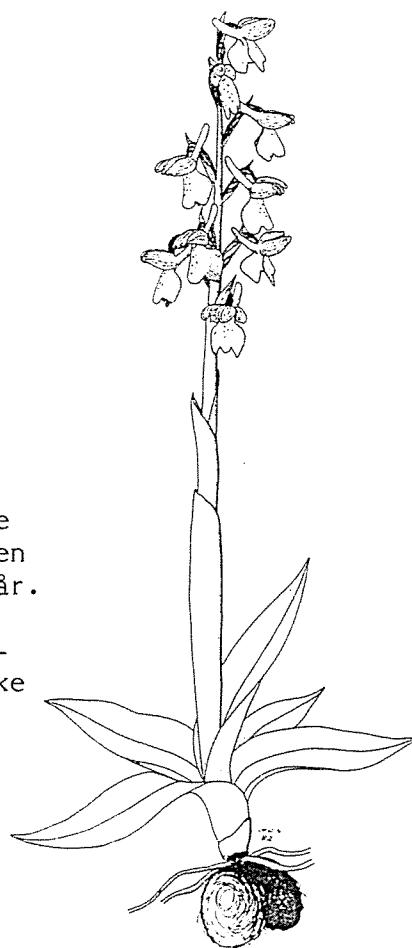

Orchidéerne

Der er kun fundet 6 arter af orkidéer på Tunø, således: Ægbladet Fliglæbe (*Listera ovata*), Salep-Gøgeurt (*Orchis morio*), Maj-Gøgeurt (*Dactylorhiza majalis* ssp. *majalis*), Plettet Gøgeurt (*Dactylorhiza maculata* ssp. *maculata*), Bakke-Gøgelilje (*Platanthera bifolia* ssp. *bifolia*) og Sump-Hullæbe (*Epipactis palustris*).

Af disse er de 4 formentlig forsvundne i dag. Dette er alt i alt et typisk udtryk for de lavtvoksende og ugødskede overdrevs (Salep-Gøgeurt, Plettet Gøgeurt og Bakke-Gøgelilje) og rigkærenes (Sump-Hullæbe) overordentlig kraftige tilbagegang i dette århundrede. Dette gælder ikke blot for Tunø men også for Danmark som helhed. Det er karakteristisk, at det kun er Ægbladet Fliglæbe og Maj-Gøgeurt, som har overlevet naturforarmningen, da disse arter har en betydelig større økologisk amplitude end de øvrige 4 arter. På Tunø er begge arter dog kun kendt fra hver ét sted: Ægbladet Fliglæbe på et dige i Skoven og Maj-Gøgeurt på et par af de efterhånden få steder, hvor Mosen ikke er sprunget i skov. Disse steder ligger umiddelbart nord for Byens vestlige udkant. Salep-Gøgeurt, Bakke-Gøgelilje og Plettet Gøgeurt samt Sump-Hullæbe er langt fra de eneste hede-/overdrevs- og eng-/kærarter, som er forsvundet fra Tunø i løbet af dette århundrede, hvilket fremgår tydeligt af floralisten. At de tidligere, meget små strandengsarealer også er så godt som forsvundne, fremgår tilsvarende klart af floralisten.

Salep Gøgeurt (*Orchis morio*) er blandt de nordvesteuropæiske blomsterplanter, som har udvist allerstørst tilbagegang inden for dette århundrede og specielt inden for de sidste 30-40 år. Årsag: kunstgødskningen, herbicid-/insecticid-sprøjtningen og de store markmaskineres indtog i det tidligere "bæredygtige" = økologiske landbrug, som nu er "højeffektivt" - og ikke destominde en økonomisk fiasko af dimension, trods især 1960'ernes-1980'ernes enorme statstilskud af diverse art. Alt er så godt som ødelagt: naturens bæreevne, artsdiversitet, landbrugets bæreevne, stabilitet og fleksibilitet samt ikke mindst landmandens økonomi og bondens arbejdsglæde. Det er i al korthed årsagen til, at vi naturbrugere må gå længere og længere for at finde en lille stump natur, som endnu ikke er fuldstændig ødelagt.

Den botaniske undersøgelse af Tunø

I tidens løb har der været foretaget en hel del botaniske undersøgelser på Tunø - både af foreninger og enkeltpersoner. Disse ekskursioner er især foretaget efter 1980. Således er der i årene 1981-91 afholdt mindst 23 botaniske ekskursioner til øen, mest én-dags ekskursioner. Dog har 8 haft en varighed af mere end én dag.

Nedenstående fortægnelse over ekskursioner (som alle har givet bidrag til vor floraliste) til Tunø er sandsynligvis ikke komplet; men det er, hvad der er kommet til vort kendskab.

- 2. - 8. juni 1917. Axel Lange
- 27. - 31. juli 1917. Axel Lange
- 13. aug. 1977. Østjysk Biologisk Forening
- 29. juli 1979. Søren Peter Pinnerup
- 1. aug. 1981. Alfred Hansen
- 18. aug. 1981. Bernt Løjtnant og Erik Wessberg
- 15. sept. 1981. Bernt Løjtnant
- 15. maj 1982. Erik Wessberg
- 17. - 18. juli 1982. Erik Wessberg
- 28. aug. 1982. Østjysk Biologisk Forening samt særskilt liste af Bent Vestergård Petersen
- 29. aug. 1982. Erik Wessberg
- 27. aug. 1983. Østjysk Biologisk Forening samt særskilt liste af Bent Vestergård Petersen
- 26. - 28. aug. 1983. Erik Wessberg
- 18. april 1984. Bjarke Huus Jensen
- 23. maj 1984. Bjarke Huus Jensen
juli 1984. Bjarke Huus Jensen
- 15. juni 1985. Bjarke Huus Jensen
- 28. - 29. juli 1986. Erik Wessberg
- 2. aug. 1986. Bernt Løjtnant
- 11. aug. 1987. Bjarke Huus Jensen
- 26. - 27. juli 1988. Erik Wessberg
- 25. - 27. juli 1989. Erik Wessberg
- 9. sept. 1989. Østjysk Biologisk Forening
- 5. maj 1990. Erik Wessberg
- 27. - 29. juli 1990. Erik Wessberg
- 25. marts 1991. Østjysk Biologisk Forening
- 28. juni 1991. Jens Bjerring Poulsen og Erik Wessberg

Hovedparten af arterne i floralisten er fundet under én eller flere af de nævnte ekskursioner. I litteraturen (Botanisk Tidsskrift og Flora og Fauna) er der enkelte angivelser af planter, som ikke hidrører fra Lange. Disse er følgelig medtaget i listen med den pågældende litteraturreference som kilde.

Tigger-Ranunkel (Ranunculus sceleratus)

Der er langt mellem vådområderne på Tunø. Derfor er Tigger-Ranunkel, der normalt er at finde sådanne steder, ikke almindelig på øen. Den er således kun fundet på klinten ved øens sydside. Hér fandtes den ved trykvæld på klintens nedre del.

Floraliste for Tunø

I floralisten er alle plantefund, vi er bekendt med, medtaget.
Følgende forkortelser er benyttet:

Axel Lange: 1920 (Lange)

Østjysk Biologisk Forening: 1977, 1982, 1983, 1989, 1991 (ØBF)

Søren Peter Pinnerup: 1979 (SPP)

Alfred Hansen: 1981 (AH)

Bent Vestergaard Petersen: 1982, 1983 (BVP)

Bjarke Huus Jensen: 1984, 1985, 1987 (BHQ)

Såfremt en planteart er set af Bernt Løjtnant og/eller Erik Wessberg, er dette angivet med et "!!". Såfremt en planteart er set af os mere end ét sted, er der enten brugt hyppighedsbetegnelsen alm. eller m.alm., eller for de sjældne/mindre hyppige arter brugt udtrykket "bl.a." efterfulgt af et af findestederne eller biotoperne. Hvis en art kun er fundet ét sted, er dette angivet.

De anvendte plantenavne følger for størstepartens vedkommende Dansk Feltflora (Hansen 1988, 4. opl., for Atriplex' vedkommende dog Pedersen (1968) og for Rubus Pedersen og Schou (1989).

Ialt er der nu kendt 692 arter mv. fra Tunø, heraf 10 tilhørende slægterne Brømbær og Hassel-Brømbær (Rubus, sect. Rubus og Corylifolii) samt 70 tilhørende slægten Mælkehøtte (Taraxacum).

Overdrev ved Bjerget. Blandt de dominerende planter er Krybende Hveme (*Agrostis stolonifera*), Ager-Gåseurt (*Anthemis arvensis*), Blåmunke (*Jasione montana*), Rødknæ (*Rumex acetosella*), Flipkrave (*Teesdalia nudicaulis*) og Stor Knopurt (*Centaurea scabiosa*).

Foto: EW. 28. juni 1991. Fotoretning øst.

- Abies alba (Alm. Ædelgran) - 1920: plantagerne (Lange) - bl.a. i Skoven !
 - nordmanniana (Nordmannsgran) - 1920: plantagerne (Lange)
 - procera (Sølvgran) - Skoven !
- Acer campestre (Navr) - 1920: plantagerne (Lange) - bl.a. i krat ved kirken !
 - pseudoplatanus (Ahorn) - 1920: plantagerne (Lange) - alm. !
- Achillea millefolium (Alm. Røllike) - 1920: vejkanter, diger, strandoverdrev,
 klinter (Lange) - 1979 (SPP) - 1984, 1987
 (BHJ) - alm. !
- Aegopodium podagraria (Skvalderkål) - 1920: ukrudt i præstegårdshaven, ikke set
 andre steder (Lange) - bl.a. i Byen !
- Aesculus hippocastanum (Hestekastanje) - 1987 (BHJ) - opvækst i Byen !
- Aethusa cynapium ssp. agrestis (Hundepersille) - 1920: landsbyen (Lange) -
 bl.a. i Byen !
 - - - ssp. cynapioides (Stor Hundepersille) - i Byen !
- Agrimonia eupatoria (Alm. Agermåne) - 1920: landsbyen, veje, klinter, diger
 (Lange) - 1977, 1989 (ØBF) - 1979 (SPP) -
 1984 (BHJ) - bl.a. på overdrev ved Sønder-
 klint !
- Agrostemma githago (Klinte) - 1920: havnen, agre, ikke videre hyppig (Lange) -
 1 eks. i have nord for Bjerget (dyrket?) !
- Agrostis canina (Hunde-Hvene) - 1920: Mosen (Lange) - bl.a. i Mosen !
 - gigantea (Stortoppet Hvene) - vejkant i Mosen !
 - stolonifera (Kryb-Hvene) - 1920: græsmarker, diger, klinter (Lange) -
 1991 (ØBF) - alm. !
 - tenuis (Alm. Hvene) - 1920: vejkanter, bakker, strandoverdrev (Lange) -
 1979 (SPP) - m. alm. !
- Aira caryophyllea (Udspærret Dværgbunke) - 1920: agre, græsmarker, bakker, klin-
 ter (Lange) - bl.a. på overdrev nord for
 Bjerget !
- praecox (Tidlig Dværgbunke) - 1920: bakker, klinter, strandoverdrev (Lange) -
 1977 (ØBF) - 1979 (SPP) - 1983 (BVP) - alm.
- Alisma plantago-aquatica (Vejbred-Skeblad) - 1920: småsøerne, grøfterne i Mosen
 (Lange) - 1984 (BHJ) - 1991 (ØBF) - bl.a. i
 grøft i Mosen !
- Alliaria petiolata (Løgkarse) - 1920: landsbyen (Lange) - bl.a. i Byen !
- Allium oleraceum (Vild Løg) - 1977 (ØBF) - vejkant ved Slejager !
 - porrum (Porre) - skrænt øst for Nørremose !
 - schoenoprasum (Pur-Løg) - 1987 (BHJ)
 - scorodoprasum (Skov-Løg) - 1920: landsbyen, diger, klinter (Lange) - 1977
 (ØBF) - 1979 (SPP) - 1984, 1985, 1987 (BHJ) -
 alm. !
 - vineale (Sand-Løg) - 1920: landsbyen, klinter (Lange) - 1984, 1985 (BHJ) -
 bl.a. på skrænt mellem havnen og Sønderklint !

Allium vineale var. purpureum (Rød Sand-Løg) - 1983 (ØBF)

Alnus glutinosa (Rød-El) - 1920: Mosen, plantagerne (Lange) - 1979 (SPP) - bl.a. i Skoven !

- incana (Hvid-El) - 1920: Mosen, plantagerne (Lange) - Skoven !

Alopecurus geniculatus (Knæbøjet Rævehale) - 1920: ved vandhuller og småsøer, Mosen (Lange) - 1977 (ØBF) - 1979 (SPP) - 1991 (ØBF) - alm. på fugtige steder !

- pratensis (Eng-Rævehale) - 1920: vejkanter, græsmarker (Lange) - bl.a. på vejkant ved Blåkærgård !

Ammophila arenaria (Hjælme) - 1981: nordkysten og Revet (AH) - bl.a. på stranden ved campingpladsen !

Anagallis arvensis (Rød Arve) - 1920: agre (Lange) - 1984, 1987 (BHJ) - alm. !

Anchusa arvensis (Krumhals) - 1920: landsbyen, agre, græsmarker, bakker, klinter (Lange) - 1987 (BHJ) - 1991 (ØBF) - alm. !

- officinalis (Læge-Oksetunge) - 1920: vejkanter, diger, klinter (Lange) - 1979 (SPP) - 1991 (ØBF) - bl.a. i Byen !

Anemone nemorosa (Hvid Anemone) - 1920: "Dyndmosen", "kratbevokset dige" (Lange) - krat ved kirken !

Anethum graveolens (Dild) - lossepladsen ved havnen !

Angelica archangelica ssp. litoralis (Strand-Kvan) - bl.a. på skrænt nord for Skoven !

Antennaria dioica (Kattefod) - 1920: lyngoverdrev, klinter, ret sparsom (Lange)

Anthemis arvensis (Ager-Gåseurt) - 1920: græsmarker, agre, landsbyen (Lange) - uopdyrkede marker ved Bjerget !

- cotula (Stinkende Gåseurt) - 1920: landsbyen (Lange)

Anthoxanthum odoratum (Vellugtende Gulaks) - 1920: vejkanter, bakker, klinter, græsmarker, strandoverdrev (Lange) - 1987 (BHJ) - m. alm. !

Anthriscus sylvestris (Vild Kørvel) - 1920: landsbyen, klinter, græsmarker, strandoverdrev (Lange) - 1979 (SPP) - 1985, 1987 (BHJ) - alm. !

Anthyllis vulneraria (Rundbælg) - 1920: strandoverdrev, klinter, bakker, græsmarker (Lange) - alm. !

Apera spica-venti (Vindaks) - 1920: landsbyen, agre, sine steder i mængde (Lange) udyrket mark ved Slejager !

Aphanes arvensis (Alm. Dværløgefod) - 1920: agre (Lange)

- microcarpa (Småfrugtet Dværløgefod) - bl.a. ved sandet vej ved Højen !

Arabidopsis thaliana (Gåsemad) - 1920: græsmarker, agre (Lange) - alm. !

Arctium lappa (Glat Burre) - 1920: landsbyen, vejkanter (Lange) - bl.a. i Byen !

- minus (Liden Burre) - 1977 (ØBF) - 1979 (SPP) - bl.a. på lossepladsen ved havnen !

Arenaria serpyllifolia (Alm. Markarve) - 1920: græsmarker, agre, strandbred, klinter, strandoverdrev (Lange) - bl.a. på overdrev ved kirken !

Armeria maritima ssp. maritima (Engelskgræs) - 1920: strandoverdrev, vejkanter, diger, græsmarker, bakker, sås overalt på øen (Lange) - 1979 (SPP) - 1984, 1985, 1987 (BHJ) - alm. !

Armoracia rusticana (Peberrod) - 1979 (SPP) - 1983 (BVP) - bl.a. på vejkant ved havnen !

Arrhenatherum elatius (Draphavre) - 1920: vejkanter, diger, klinter, græsmarker (Lange) - 1979 (SPP) - 1983 (BVP) - m. alm.

Artemisia campestris (Mørk-Bynke) - 1920: strandoverdrev, bakker, klinter, landsbyen (Lange) - 1979 (SPP) - 1987 (BHJ) - alm. !

- maritima (Strand-Malurt) - få eksemplarer i lavning ved Stenrevet !

- vulgaris (Grå Bynke) - 1920: landsbyen, strandbred, græsmarker, diger (Lange) - 1985, 1987 (BHJ) - m. alm. !

Asparagus officinalis (Asparges) - 1977, 1991 (ØBF) - 1979 (SPP) - alm. !

Asperugo procumbens (River) - 1920: landsbyen (Lange) - bl.a. i Byen !

Athyrium felix-femina (Fjerbregne) - Skoven !

Atriplex glabriuscula (Tykbladet Mælde) - strand vest for Revet !

- latifolia s. str. (Spyd-Mælde) - 1920: havnen, strandbred (Lange) - 1977 (ØBF) - 1979 (SPP) - 1987 (BHJ) alm. !

- littoralis (Strand-Mælde) - 1920: havnen, strandbred (Lange) - 1977 (ØBF) - 1979 (SPP) - 1987 (BHJ) - alm. !

Skoven. En af de adskillige stier, der gennemskærer Skoven. Træerne er ikke særligt gamle og omfatter mest Rød El (Alnus glutinosa), Ask (Fraxinus excelsior), Stilk-Eg (Quercus robur) og Selje-Pil (Salix caprea). Foto: EW, 28. juni 1991.

Atriplex patula (Svine-Mælde) - 1920: landsbyen (Lange) - 1979 (SPP) - bl.a. i Byen !

- prostrata (Udstrakt Mælde) - bl.a. på stranden ved Stenkalven !

- triangularis (Melet Mælde) - bl.a. på sydstranden !

Avena fatua (Flyve-Havre) - bl.a. i marker langs Sønderklint !

- sativa (Alm. Havre) - 1979 (SPP) - bl.a. på lossepladsen ved havnen !

Ballota nigra (Rød Tandbæger) - 1920: landsbyen, havnen (Lange) - 1979 (SPP) - 1987 (BHJ) - bl.a. i Byen !

Batrachium baudotii (Strand-Vandranunkel) - bl.a. i vandhul ved Løkkegårde !

- peltatum (Storblomstret Vandranunkel) - 1920: vandhul mod nord (Lange) 1991 (ØBF) - bl.a. i grøft i Mosen !

- trichophyllum (Hårflyget Vandranunkel) - 1920: "Dyndmosen" - vandhul nordvest for Skoven !

Bellis perennis (Tusindfryd) - 1920: haveukrudt i landsbyen, sparsom (Lange) - 1987 (BHJ) - alm. i haver !

Beta vulgaris ssp. maritima (Strand-Bede) - 1977 (ØBF) - 1979 (SPP) - 1982 (AH) 1983 (BVP) - 1987 (BHJ) - bl.a. ved Stenrevet !

Betula pendula (Vorte-Birk) - 1979 (SPP) - 1987 (BHJ) - bl.a. i skoven !

- pubescens (Dun-Birk) - 1920: plantagerne (Lange) - 1987 (BHJ) - bl.a. i skoven !

Stenkalven. Yderst den vegetationsløse forstrand. På de stenede strandvolde vokser bl.a. Strandkål (Crambe maritima), Strand-Bede (Beta vulgaris ssp. maritima), Strandarve (Honckenya peploides), Burre-Snerre (Galium aparine) og Kruset Skræppe (Rumex crispus).

Foto: EW, 28. juni 1991. Fotoretning øst.

Bidens cernua (Nikkende Brøndsel) - 1979 (SPP)

- tripartita (Fliget Brøndsel) - 1920: leg. Paula Carvill (Lange) - 1979 (SPP) - 1983 (BVP) - bl.a. i næsten udtørret vandhul ved Nørremose !

Botrychium lunaria (Alm. Månerude) - 1920: lyngoverdrev. Kun få individer (Lange)

Brassica campestris (Ager-Kål) - 1920: landsbyen, græsmarker, agre (Lange) - 1979 (SPP) - 1987 (BHJ)

- napus ssp. napus (Raps) - alm. !

Briza media (Hjertegræs) - 1920: Mosen, klinter (Lange)

Bromus arvensis (Ager-Hejre) - 1920: græsmarker (Lange)

- hordeaceus ssp. hordeaceus (Blød Hejre) - 1920: strandbred, strandoverdrev (Lange) - 1979 (SPP) - 1987 (BHJ) - 1991 (ØBF) - alm. !

- - ssp. thominii (Liggende Hejre) - bl.a. på strandoverdrev ved havnen !

- inermis (Stakløs Hejre) - lysninger i Skoven ved Nørremose !

- secalinus (Rug-Hejre) - 1920: agre (Lange)

- sterilis (Gold Hejre) - 1920: vejkant. Kun set 1 individ (Lange) - bl.a. i mark ved Sønderklint !

Brunnera macrophylla (Kærmindesøster) - krat ved kirken !

Cakile maritima ssp. baltica (Østersø-Strandsennep) - 1920: strandbred (Lange) - 1977 (ØBF) - 1979 (SPP) - 1983 (BVP) - 1987 (BHJ) - alm. på strandbredder !

Calamagrostis canescens (Eng-Rørhvæne) - Mosen !

- epigeios (Bjerg-Rørhvæne) - 1920: klinter. På enkelte steder store bevoksninger (Lange)

Calendula officinalis (Morgenfrue) - lossepladsen ved havnen !

Calluna vulgaris (Hedelyng) - 1920: lyngoverdrev, Mosen, strandoverdrev, bakker (Lange) - 1985 (BHJ) - bl.a. ved campingpladsen !

Calystegia sepium (Gerde-Snerle) - 1920: opgivet af lærer Haahr (Lange) - 1981 (AH) - 1984 (BHJ) - ved grøft i Skoven !

Campanula rapunculoides (Ensidig Klokke) - 1985 (BHJ) - bl.a. i Byen !

- rotundifolia (Liden Klokke) - 1920: strandoverdrev, bakker, klinter (Lange) - 1979 (SPP) - alm. !

Capsella bursa-pastoris (Hyrdetaske) - 1920: landsbyen, græsmarker, agre (Lange) - alm. !

Cardamine amara (Vandkarse) - Mosen !

- hirsuta (Roset-Springklap) - Byen !

- pratensis ssp. palustris (Sumpkarse) - bl.a. i Mosen !

- Cardamine pratensis ssp. pratensis (Engkarse) - 1920: Mosen, "Dyndmosen" (Lange) - 1983 (BVP) - 1991 (ØBF) - Mosen !
- Cardaria draba (Hjertekarse) - 1977, 1991 (ØBF) - 1979 (SPP) - 1981 (AH) - bl.a. i markkant syd for Slezjager !
- Carex acutiformis (Kær-Star) - 1979 (SPP) - 1991 (ØBF)
- arenaria (Sand-Star) - 1920: lyngoverdrev, strandoverdrev, klinter (Lange) - alm. !
 - caryophyllea (Vår-Star) - 1920: bakker (Lange)
 - elata (Stiv Star) - 1920: "Dyndmosen" (Lange) - Mosen !
 - flacca (Blågrøn Star) - 1920: lyngoverdrev, Mosen, klinter (Lange) - 1977 (ØBF) - bl.a. i fugtig lavning ved Stenkalven !
 - hirta (Håret Star) - 1920: vejkanter, diger, klinter, landsbyen. Vistnok den almindeligste Star på øen (Lange) - 1977, 1991 (ØBF) - 1979 (SPP) - 1985 (BHJ) alm. !
 - leporina (Hare-Star) - 1920: ved vandhuller og småsøer, Mosen (Lange) - 1979 (SPP) - Mosen !
 - nigra (Alm. Star) - 1920: Mosen (Lange) - 1977, 1991 (ØBF) - 1979 (SPP) - bl.a. ved næsten udtørret vandhul ved Nørremose !
 - oederi (Dværg-Star) - 1920: Mosen, strandoverdrev (Lange)
 - pairaei (Pigget Star) - 1920: vejkanter, diger, klinter (Lange) - bl.a. på strandoverdrev ved Stenkalven !
 - panicea (Hirse-Star) - 1920: Mosen (Lange)
 - pilulifera (Pille-Star) - 1920: lyngoverdrev, plantagerne (Lange)
 - polyphylla (Mellembrydt Star) - overdrev nord for Bjerget !
 - riparia (Tykakset Star) - 1920: "Dyndmosen" (Lange)
 - spicata (Spidskapslet Star) - 1979 (SPP)
 - vesicaria (Blære-Star) - 1920: lille sø mod sydvest (Lange)
- Carlina vulgaris ssp. vulgaris (Bakketidsel) - 1920: klinter (Lange)
- Carum carvi (Kommen) - 1920: vejkanter, diger, Mosen (Lange)
- Centaurea cyanus (Kornblomst) - 1920: agre, klinter (Lange) - 1979 (SPP) - 1984, 1985 (BHJ) - bl.a. i mark øst for Byen !
- jacea (Alm. Knopurt; også f. albiflora) - 1920: vejkanter, diger, klinter (Lange) - 1979 (SPP) - 1987 (BHJ) - alm. !
 - scabiosa (Stor Knopurt; også f. albiflora) - 1920: vejkanter, diger, klinter (Lange) - 1979 (SPP) - 1984, 1987 (BHJ) - alm. !
- Centaurium erythraea (Mark-Tusindgylden) - 1920: Mosen, strandoverdrev, lyngover-

drev, klinter (Lange) - 1977 (ØBF) - 1979 (SPP) - 1982, 1983 (BVP) - 1984 (BHJ) bl.a. på strandoverdrev ved Stenkalven !

Centaurium littorale (Strand-Tusindgylden) - 1979 (SPP)

Cerastium arvense (Storblomstret Hønsetarm) - 1920: vejkanter, klinter, bakker, plantagerne (Lange)

- fontanum var. holosteoides (Ensidig Hønsetarm) - overdrev ved kirken !

- - var. triviale (Alm. Hønsetarm) - 1920: græsmarker, overdrev, agre, diger (Lange) - 1979 (SPP) - 1987 (BHJ) - m. alm. !

- glomeratum (Opret Hønsetarm) - 1981: Byen (AH)

- semidecandrum (Femhannet Hønsetarm) - 1920: strandoverdrev, agre (Lange) bl.a. på strandoverdrev ved Stenkalven !

Ceratophyllum submersum (Tornløs Hornblad) - 1991 (ØBF) - gadekæret !

Chaerophyllum temulentum (Hulsvøb) - 1920: landsbyen, klinter (Lange) - bl.a. i Byen !

Chamaenerion angustifolium (Gederams) - 1920: Mosen (Lange) - 1979 (SPP) - 1987 (BHJ) - alm. !

Chamomilla recutita (Vellugtende Kamille) - 1920: ager. Sparsom (Lange) - 1987 (BHJ) - bl.a. på Sønderklint !

- suaveolens (Skive-Kamille) - 1979 (SPP) - 1981 (AH) - 1983 (BVP) - alm. !

Chelidonium majus (Svaleurt) - 1920: landsbyen (Lange) - bl.a. i Byen !

Chenopodium album (Hvidmelet Gåsefod) - 1920: landsbyen, agre, strandbred (Lange) - 1979 (SPP) - m. alm. !

- bonus-henricus (Stolthenriks Gåsefod) - 1920: landsbyen (Lange)

- rubrum (Rød Gåsefod) - nyetableret vandhul nord for Smedien i Byen !

Chrysanthemum coronarium (Kron-Okseøje) - mark ved Løkkegårde !

- segetum (Gul Okseøje) - 1984 (BHJ)

Cichorium intybus (Cikorie) - 1920: vejkanter, diger, græsmarker, klinter (Lange) - 1977 (ØBF) - 1979 (SPP) - 1983 (BVP) - 1987 (BHJ) - alm. ved veje og på marker !

Cirsium arvense (Ager-Tidsel) - 1920: landsbyen, græsmarker, vejkanter, agre, klinter, strandbred (Lange) - 1979 (SPP) - m. alm. !

- palustre (Kær-Tidsel) - bl.a. ved lille vandhul ved Højen !

- vulgare (Horse-Tidsel) - 1920: landsbyen, klinter, græsmarker, diger (Lange) - 1979 (SPP) - alm. !

Clematis vitalba (Skovranke) - Byen !

Cochlearia anglica (Engelsk Kokleare) - bl.a. i strandsump ved havnen !

- danica (Dansk Kokleare) - 1920: strandbred, havnen (Lange) - 1977 (ØBF)

- officinalis (Læge-Kokleare) - 1920: havnen. Kun få individer (Lange)

- Colchicum autumnale (Høst-Tidløs) - bl.a. på lossepladsen ved havnen !
- Convolvulus arvensis (Ager-Snerle) - 1920: landsbyen, diger, klinter, græsmarker, agre (Lange) - 1979 (SPP) - 1987 (BHJ) - m. alm. !
- Convallaria majalis (Liljekonval) - 1991 (ØBF) - krat ved kirken !
- Conyza canadensis (Kanadisk Bakkestjerne) - bl.a. på opgivet mark ved Bjerget !
- Corydalis intermedia (Liden Lærkespore) - 1920: vokser ved et kratbevokset dige, var bortvisnet allerede ved besøget i juni. Set eksemplar i Paula Carvills herbarium (Lange)
- lutea (Gul Lærkespore) - på gærde i Byen !
- Corylus avellana (Hassel) - 1920: plantagerne (Lange) - 1987 (BHJ) - bl.a. i Skoven !
- Corynephorus canescens (Sandskæg) - 1920: lyngoverdrev, bakker (Lange) - boldbanen ved campingpladsen !
- Crambe maritima (Strandkål) - 1920: klinterne, strandbred (Lange) - 1979 (SPP) - 1984, 1985 (BHJ) - 1991 (ØBF) - alm. ved stranden !
- Crataegus laevigata (Alm. Hvidtjørn) - 1920: "kratbevokset dige", "Dyndmosen" (Lange) - bl.a. på Højen !
- monogyna (Engriflet Hvidtjørn) - 1920: plantagerne, havehegn (Lange) - 1985, 1987 (BHJ) - bl.a. i hegnet ved campingpladsen !
- Crepis capillaris (Grøn Høgeskæg) - 1920: diger, klinter, landsbyen (Lange) - 1977 (ØBF) - 1979 (SPP) - alm. !
- tectorum (Tag-Høgeskæg) - 1920: agre (Lange) - alm. !
- Crocus neapolitanus (Vår-Krokus) - krat ved kirken !
- Cymbalaria muralis (Vedbend-Torskemund) - Byen !
- Cynoglossum officinale (Hundetunge) - 1920: landsbyen, klinter (Lange)
- Cynosurus cristatus (Alm. Kamgræs) - 1920: græsmarker, klinter (Lange) - 1979 (SPP)
- Dactylis glomerata (Alm. Hundegræs) - 1920: landsbyen, græsmarker, klinter, vejkanter (Lange) - 1979 (SPP) - 1983 (BVP) - 1987 (BHJ) - m. alm. !
- Dactylorhiza maculata ssp. maculata (Plettet Gøgeurt) - 1920: Mosen, lyngoverdrev (Lange)
- majalis ssp. majalis (Maj-Gøgeurt) - 1920: "Dyndmosen". Kun set et enkelt individ (Lange) - 1991 (ØBF) - Mosen !
- Daucus carota ssp. carota (Vild Gulerod) - 1920: strandoverdrev, klinter, vejkan-

ter, diger (Lange) - 1979 (SPP) - 1987 (BHJ) - alm. !

Daucus carota ssp. sativa (Have-Gulerod) - 1987 (BHJ)

Deschampsia caespitosa (Mose-Bunke) - 1920: mosen (Lange) - bl.a. i Mosen !

- flexuosa (Bølget Bunke) - 1920: plantagerne, lyngoverdrev (Lange) - 1979 (SPP) - alm. !

Descurainia sophia (Finbladet Vejsennep) - 1920: landsbyen, havnen, omkring gårde-
ne (Lange) - 1979 (SPP) - alm. !

Dianthus barbatus (Studenter-Nellike) - Byen !

- deltoides (Bakke-Nellike) - 1920: bakker, strandoverdrev, klinter (Lange)
1977, 1991 (ØBF) - 1984 (BHJ) - bl.a. på o-
verdrev ved Stenkalven !

Digitalis purpurea (Fingerbøl) - vejkant i Mosen !

Drosera rotundifolia (Rundbladet Soldug) - 1920: Mosen (Lange)

Dryopteris carthusiana (Smalbladet Mangeløv) - bl.a. i Skoven !

- dilatata (Bredbladet Mangeløv) - 1977, 1989 (ØBF) - 1981 (AH) - bl.a. i
Skoven !

- expansa (Finbladet Mangeløv) - 1989 (ØBF) - Skoven !

- filix-mas (Alm. Mangeløv) - 1920: grøfter i Mosen, kun enkelte indivi-
der (Lange) - 1979 (SPP) - alm. !

Echinops exaltatus (Tidselkugle) - hegning ved kirken !

Echium vulgare (Slangehoved) - 1920: klinter (Lange) - 1979 (SPP) - bl.a. på Søn-
derklint !

Eleocharis palustris ssp. vulgaris (Alm. Sumpstrå) - 1920: vandhuller, Mosen (Lan-
ge) - 1977, 1982, 1991 (ØBF) - 1979 (SPP) -
1983 (BVP) - 1987 (BHJ) - bl.a. ved gadekæret
!

Eleocharis uniglumis (Enskællet Sumpstrå) - Bot. Tidsskr. 47, 1943

Elytrigia junceiforme (Strand-Kvik) - 1920: strandbred mod øst (Lange) - 1979
(SPP) - bl.a. på strand ved havnen !

- - x repens (Hybrid-Kvik) - 1920: strandbred mod nord og øst
(Lange) - bl.a. på strand ved havnen !

- repens (Alm. Kvik) - 1920: landsbyen, klinter (Lange) - 1979 (SPP) -
1983 (BVP) - 1987 (BHJ) - m. alm. !

Empetrum nigrum (Revling) - 1920: lyngoverdrev (Lange) - bl.a. i Skoven !

Epilobium ciliatum (Kirtlet Dueurt) - ved grøft i Skoven !

- hirsutum (Lådden Dueurt) - 1920: "Dyndmosen" (Lange) - 1979 (SPP) -
bl.a. ved gadekæret !

- montanum (Glat Dueurt) - 1984, 1987 (BHJ) - alm. !

- obscurum (Ris-Dueurt) - Skoven !

Epilobium palustre (Kær-Dueurt) - Mosen !

- parviflorum (Dunet Dueurt) - bl.a. ved gadekæret !
- tetragonum (Kantet Dueurt) - 1983 (BVP) - 1983 (ØBF) - 1984 (BHJ) -
mark ved Højen !

Epipactis palustris (Sump-Hullæbe) - 1920: Mosen (Lange)

Equisetum arvense (Ager-Padderok) - 1920: vejkanter, klinter, agre, Mosen (Lange) -
1979 (SPP) - 1985, 1987 (BHJ) - alm. !

- fluviale (Dynd-Padderok) - 1920: vandhuller, Mosen (Lange) - 1991
(ØBF) - Mosen !

- palustre (Kær-Padderok) - 1920: Mosen (Lange) - 1979 (SPP)

Eranthis hyemalis (Eranthis) - lossepladsen ved havnen !

Erica tetralix (Klokkeling) - 1920: Mosen, lyngoverdrev (Lange) - Skoven !

Erigeron acre (Bitter Bakkestjerne) - 1920: klinter, græsmarker (Lange) - bl.a. på
mark ved havnen !

Eriophorum angustifolium (Smalbladet Kæruld) - 1920: Mosen (Lange)

Erodium cicutarium (Hejrenæb) - 1920: græsmarker, agre, klinter (Lange) - 1984
(BHJ) - bl.a. på campingpladsen !

Erophila verna (Vår-Gæslingebłomst) - 1920: agre (Lange) - 1979 (SPP) - 1984 (BHJ)
alm. !

Eryngium maritimum (Strand-Mandstro) - 1920: har efter, hvad fhv. fyrrasser Kjeld-
sen meddeler mig, indtil for få år siden
vokset på strandbredden mod øst. Jeg kunne
ikke påvise den i år (Lange) - 1977 (ØBF) -
1979 (SPP)- 1981 (AH) - bl.a. på strand ved
havnen !

Euonymus europaeus (Benved) - 1920: "kratbevokset dige" (Lange) - 1979 (SPP)

Euphorbia helioscopia (Skærm-Vortemælk) - 1920: landsbyen, agre (Lange) - 1979
(SPP) - alm. i haver og marker !

- peplus (Gaffel-Vortemælk) - 1920: landsbyen (Lange) - alm. i haver !

Euphrasia nemorosa (Kort Øjentrøst) - 1920: Mosen (Lange)

Fagopyrum esculentum (Alm. Boghvede) - 1991 (ØBF)

Fagus sylvatica (Bøg) - 1920: plantagerne (plantet) (Lange) - 1979 (SPP) - 1987
(BHJ) - bl.a. i skoven !

Falcaria vulgaris (Seglblad) - 1981 (AH) - 1982 (BVP) - skovrand ved havnen !

Festuca arundinacea (Strand-Svingel) - 1920: klinter (Lange) - Skoven !

- ovina (Fåre-Svingel) - 1920: strandoverdrev, klinter, bakker, lyngoverdrev,
plantagerne (Lange) - bl.a. på strandover-
drev ved Revet !

- pratensis (Eng-Svingel) - 1920: Mosen (Lange) - bl.a. på strandoverdrev ved
Stenkalven !

- rubra ssp. pruinosa (Blågrøn Svingel) - overdrev ved kirken !

- ssp. rubra (Rød Svingel) - 1920: strandoverdrev, klinter, strandbred

(Lange) - 1979 (SPP) - m. alm. !

Ficaria verna ssp. verna (Vorterod) - 1920: "Dyndmosen", "kratbevokset dige"
(Lange) - 1984 (BHJ) - Byen !

Filago minima (Liden Museurt) - 1920: bakker, Møsen (Lange) - overdrev ved kirken !

Filipendula vulgaris (Knoldet Mjødurt) - 1977 (ØBF) - overdrev ved Stenkalven !

Fragaria x ananassa (Have-Jordbær) - 1987 (BHJ) - lossepladsen ved havnen !

Fraxinus excelsior (Ask) - 1920: landsbyen, "kratbevokset dige" (Lange) - 1979
(SPP) - 1987 (BHJ) - bl.a. i Skoven !

Fumaria officinalis (Læge-Jordrøg) - 1920: klinter, agre (Lange) - bl.a. på lossepladsen ved havnen !

Gagea lutea (Alm. Guldstjerne) - 1920: Lærer Haahr opgiver mig, at Guldstjerne
vokser i grusgraven ved kirken (Lange) - Byen !

Galanthus nivalis (Vintergæk) - krat ved kirken !

Galeopsis bifida (Skov-Hanekro) - Byen !

- speciosa (Hamp-Hanekro) - 1920: meddelt mig af Paula Carvill (Lange)
- tetrahit (Alm. Hanekro) - Byen !

Galinsoga parviflora (Håret Kortstråle) - Byen !

- quadriradiata (Kirtel-Kortstråle) - 1981: lossepladsen ved havnen (AH)

Galium aparine (Burre-Snerre) - 1920: strandbred, "kratbevokset dige" (Lange) -
1987 (BHJ) - alm. !

- mollugo (Hvid Snerre) - 1920: diger, landsbyen (Lange) - 1979 (SPP) - bl.a.
ved vejkant i Skoven !

- - var. elatum - 1920: græsmarker (Lange)

- - x verum - 1979 (SPP) - bl.a. i Skoven !

- palustre ssp. palustre (Kær-Snerre) - 1920: Møsen. Ved vandhuller (Lange) -
1979 (SPP) - 1991 (ØBF) - bl.a. i Møsen !

- saxatile (Lyng-Snerre) - 1920: ved bredden af vandhul (Lange) - Skoven !

- sterneri (Liden Snerre) - 1979 (SPP)

- uliginosum (Sump-Snerre) - 1920: Møsen (Lange) - bl.a. i Møsen !

- verum ssp. verum (Gul Snerre) - 1920: diger, vejkant, klinter, bakker
(Lange) - 1979 (SPP) - 1984, 1985, 1987
(BHJ) - m. alm. !

Geranium columbinum (Storbægret Storkenæb) - 1981 (AH) - vejkant ved Blåkærgård !

- dissectum (Kløftet Storkenæb) - 1920: græsmarker (Lange) - bl.a. ved vejkant mellem Byen og Blåkærgård !

- molle (Blød Storkenæb) - 1920: græsmarker, klinter, strandbred (Lange) -
alm. !

- pratense (Eng-Storkenæb) - Byen !

- pusillum (Liden Storkenæb) - 1920: græsmarker (Lange) - 1987 (BHJ) -
alm. !

- Geranium pyrenaicum (Pyrenæisk Storkenæb) - 1920: græsmarker (Lange)
- robertianum (Stinkende Storkenæb) - bl.a. i lund ved Slezager !
 - sanguineum (Blodrød Storkenæb) - 1979 (SPP) - 1987 (BHJ) - bl.a. på mark mellem Byen og Mosen !
- Geum urbanum (Feber-Nellikerod) - 1920: landsbyen, klinter, "kratbevokset dige" (Lange) - 1987 (BHJ) - alm. !
- Glechoma hederacea (Korsknap) - 1920: plantagerne, vejkanter, klinter, "kratbevokset dige" (Lange) - bl.a. i Byen !
- Glyceria declinata (Tandet Sødgræs) - 1979 (SPP)
- fluitans (Manna-Sødgræs) - 1920: vandhuller og småsøer (Lange) - 1991 (ØBF) - grøft i Skoven !
- Gnaphalium sylvaticum (Rank Evighedsblomst) - 1920: bakker, strandoverdrev (Lange) mark ved Byen !
- uliginosum (Sump-Evighedsblomst) - 1920: landsbyen, agre, bredder af vandhuller og småsøer (Lange) - alm. !
- Hedera helix (Vedbend) - 1920: landsbyen (Lange) - Byen !
- Helianthus annuus (Solsikke) - lossepladsen ved havnen !
- x laetiflorus - lossepladsen ved havnen !
- Helichrysum arenarium (Gul Evighedsblomst) - 1920: strandoverdrev, plantagerne, klinter, bakker (Lange) - 1977 (ØBF) - bl.a. på boldpladsen ved campingpladsen !
- Helictotrichon pratense (Eng-Havre) - 1920: klinter (Lange) - overdrev ved Højen !
- pubescens (Dunet Havre) - 1920: landsbyen, klinter, bakker (Lange) - Sønderklint !
- Helosciadium inundatum (Svømmende Sumpskærm) - 1920: vandhuller (Lange)
- Heracleum pubescens (Kæmpe-Bjørneklo) - 1981 (AH) - bl.a. i Byen !
- Herniaria glabra (Brudurt) - 1920: bakker (Lange) - 1979 (SPP) - overdrev ved kirken !
- Hieracium aurantiacum (Pomerans-Høgeurt) - Byen !
- lactucella (Lancetbladet Høgeurt) - 1920: strandoverdrev, Mosen (Lange)
 - pilosella (Håret Høgeurt) - 1920: klinter, strandoverdrev, lyngoverdrev, bakker (Lange) - 1979 (SPP) - 1984 (BHJ) - alm. !
 - umbellatum (Smalbladet Høgeurt) - 1920: Mosen (Lange) - 1983 (BVP) - 1989 (ØBF) - bl.a. i Skoven !
 - vulgatum (Alm. Høgeurt) - 1987 (BHJ) - Skoven !
- Hippophaë rhamnoides (Havtorn) - 1987 (BHJ)
- Holcus lanatus (Fløjlsgræs) - 1920: Mosen; græsmarker; klinter, diger (Lange) - 1979 (SPP) - 1983 (BVP) - 1987 (BHJ) - alm. !

- Holcus mollis (Krybende Hestegræs) - 1920: Mosen, lyngoverdrev, diger, plantagerne (Lange) - bl.a. i Skoven !
- Honckenya peploides (Strandarve) - 1920: strandbred; strandoverdrev (Lange) - 1977, 1991 (ØBF) - 1979 (SPP) - 1984, 1985, 1987 (BHJ) - alm. på stranden !
- Hordeum vulgare (Alm. Byg) - 1979 (SPP) - bl.a. på lossepladsen ved havnen !
- Humulus lupulus (Humle) - 1920: "kratbevokset dige" (Lange) - 1979 (SPP) - bl.a. i Mosen !
- Hydrocotyle vulgaris (Vandnavle) - 1920: Mosen, bredden af vandhuller og småsøer (Lange) - 1977, 1991 (ØBF) - bl.a. i vandhul nordvest for Skoven !
- Hypericum humifusum (Dværg-Perikon) - bl.a. på overdrev nord for Bjerget !
- maculatum (Kantet Perikon) - 1920: diger, "kratbevokset dige" (Lange) - 1979 (SPP) - bl.a. ved gadekæret !
 - perforatum (Prikbladet Perikon) - 1920: vejkanter, diger, bakker, Mosen (Lange) - 1979 (SPP) - 1987 (BHJ) - alm. !
- Hypochoeris glabra (Glat Kongepen) - overdrev ved Bjerget !
- radicata (Alm. Kongepen) - 1920: klinter, bakker, græsmarker (Lange) - 1979 (SPP) - alm. !
- Inula britannica (Soløje-Alant) - 1977: Byen (ØBF) - 1979: Byen (SPP) - Byen !
- Iris germanica (Iris) - lossepladsen ved havnen !
- Jasione montana (Blåmunke) - 1920: strandoverdrev, klinter, bakker (Lange) - 1984 (BHJ) - alm. !
- Juncus articulatus (Glanskapslet Siv) - 1920: vandhuller, Mosen (Lange) - 1977 (ØBF) - 1979 (SPP) - 1983 (BVP) - bl.a. i Mosen !
- - var. lindhardii - Flora og Fauna 78, 1972
 - bufonius (Tudse-Siv) - 1920: agre, Mosen, strandbred, bredder af vandhuller og småsøer (Lange) - 1977 (ØBF) - 1983 (BVP) - alm. !
 - bulbosus (Liden Siv) - udtrørret lavning i Skoven !
 - compressus (Fladstræt Siv) - 1920: ved gadekær, Mosen (Lange) - 1987 (BHJ) bl.a. i lavning ved Stenkalven !
 - conglomeratus (Knop-Siv) - 1920: Mosen (Lange) - 1979 (SPP) - 1983 (ØBF) - alm. !
 - effusus (Lyse-Siv) - 1920: vandhuller, Mosen (Lange) - 1991 (ØBF) - alm. !
 - squarrosum (Børste-Siv) - 1920: Mosen (Lange)
 - tenuis (Tue-Siv) - 1981. (AH) - 1983 (BVP) - 1983 (ØBF) - ved fugtige stier i Skoven !
- Juniperus communis (Ene) - bl.a. på campingpladsen !

Knautia arvensis (Blåhat) - 1920: græsmarker, klinter, diger, lyngoverdrev (Lange)
1979 (SPP) - 1987 (BHJ) - alm. !

Laburnum anagyroides (Guldregn) - 1920: plantet i plantagerne (Lange) - 1985
(BHJ) - bl.a. på lossepladsen ved havnen !

Lactuca muralis (Skov-Salat) - 1981 (AH) - bl.a. i Skoven !

- sativa (Have-Salat) - 1987 (BHJ) - Sønderklint !

Lamium album (Døvnælde) - 1920: meddelt mig af Paula Carvill (Lange)

- amplexicaule (Liden Tvetand) - 1920: græsmarker, agre, landsbyen (Lange) -
1991 (ØBF) - alm. i haver og marker !

- - x purpureum - 1920: landsbyen (Lange)

- hybridum (Fliget Tvetand) - bl.a. i mark øst for kirken !

- purpureum (Rød Tvetand) - 1920: lyngoverdrev, græsmarker (Lange) - 1979
(SPP) - 1987 (BHJ) - alm. !

Lapsana communis (Haremad) - 1920: græsmarker, vejkanter, "kratbevokset dige"
(Lange) - 1979 (SPP) - alm. !

Larix decidua (Europæisk Lærk) - 1920: plantagerne (plantet) (Lange) - bl.a. i
Skoven !

- kaempferi (Japansk Lærk) - 1987 (BHJ)

Stenkalven. Strandoverdrevet er flere steder domineret af Rynket Rose (Rosa rugosa). Desuden ses Tidlig Dværgbunke (Aira praecox), Vår-Gæslingebłomst (Erophila verna), Hare-Kløver (Trifolium arvense), Fliget Vejbred (Plantago coronopus) og Høst-Borst (Leontodon autumnalis).

Foto: EW, 28. juni 1991. Fotoretning øst.

Lathyrus pratensis (Gul Fladbælg) - 1920: landsbyen, Mosen, vejkanter (Lange) -
1979 (SPP) - 1984, 1987 (BHJ) -
alm. |

Lemma minor (Liden Andermad) - 1920: vandhullerne (Lange) - 1977, 1991 (ØBF) -
1979 (SPP) - bl.a. i gadekæret !

- trisulca (Kors-Andemad) - 1920: vandhullerne (Lange) - 1977, 1991 (ØBF) -
1979 (SPP) - bl.a. i næsten udtørret
vandhul ved Nørremose !

Leontodon autumnalis (Høst-Borst) - 1920: vejkanter, klinter, græsmarker (Lange) -
alm. !

Leonurus cardiaca (Alm. Hjertespand) - 1920: landsbyen, havnen (Lange) - 1979
(SPP) - bl.a. i hegnet i Byen!

Lepidium ruderale (Stinkende Karse) - 1920: landsbyen (Lange)

Leucanthemum vulgare (Hvid Okseøje) - 1920: græsmarker, klinter, bakker (Lange) -
1987 (BHT) - alm. I

Levisticum officinale (Løystikke) - Byen !

Ligustrum vulgare (Liguster) - bl.a. i skovkant øst for Løkkegårde !

Linaria vulgaris (Alm. Torskemund) - 1920: vejkanter, klinter, strandoverdrev,
græsmarker, bakker (Lange) - 1979
(SPP) - 1987 (BHT) - alm. !

Linum catharticum (Vild Hør) - 1920: klinter, Mosen (Lange) - Nørreklint !

Strandbred og skrænt sydøst for Stenkalven. På den stenede strand dominerer Strandkål (*Crambe maritima*). Derudover findes Marehalm (*Leymus arenarius*), Burre-Snerre (*Galium aparine*), Strand-Bede (*Beta vulgaris* ssp. *maritima*), Alm. Kvik (*Elytrigia repens*) og Ager-Snerle (*Convolvulus arvensis*).

Foto: EW, 28. juni 1991. Fotoretning nordvest.

- Listera ovata (Ægbladet Fliglæbe) - 1920: klinter mod nord (Lange) - på dige i Skoven !
- Lolium multiflorum (Italiensk Rajgræs) - 1920: græsmarker (Lange) - bl.a. på vej- kant øst for Løkkegårde !
- perenne (Alm. Rajgræs) - 1920: græsmarker, klinter (Lange) - 1979 (SPP) - 1983 (BVP) - alm. !
- Lonicera periclymenum (Alm. Gedeblad) - 1920: plantagerne, "kratbevokset dige" (Lange) - 1979 (SPP) - 1987 (BHJ) - bl.a. i Skoven !
- Lotus corniculatus (Alm. Kællingetand) - 1920: strandoverdrev, klinter, bakker, græsmarker (Lange) - 1984, 1987 (BHJ) - alm. !
- tenuis (Smalbladet Kællingetand) - 1979: "strandengen" nær den vestlige od- de (SPP) - Stenkalven !
- Lunaria annua (Judaspenge) - Byen !
- Luzula campestris (Mark-Frytle) - 1920: strandoverdrev, diger, klinter, bakker, Mosen (Lange) - bl.a. i Mosen !
- multiflora ssp. multiflora (Mangeblomstret Frytle) - 1920: Mosen, lyngover- drev (Lange) - bl.a. i Skoven !
- Lychnis chalcedonica (Brændende Kærighed) - Byen !
- viscaria (Tjærenellike) - boldpladsen ved campingpladsen !
- Lycium barbarum (Bukketorn) - 1920: landsbyen, klinter, strandoverdrev (Lange) - 1977, 1982, 1991 (ØBF) - 1979 (SPP) - 1983 (BVP) - alm. !
- Lycopersicon lycopersicum (Tomat) - lossepladsen ved havnen !
- Lycopus europaeus (Sværtevæld) - 1920: grøfter i Mosen (Lange) - 1979 (SPP) - 1982, 1991 (ØBF) - 1984 (BHJ) - alm. på fugtige steder !
- Lysimachia vulgaris (Alm. Fredløs) - 1920: Mosen, "Dyndmosen" (Lange) - 1984 (BHJ) - bl.a. i Mosen !
- Lythrum salicaria (Kattehale) - 1920: grøfter i Mosen, "Dyndmosen" (Lange) - 1979 (SPP) - bl.a. i grøft i Skoven !
- Malus x domesticus (Sød-Æble) - 1920: Mosen (Lange) - bl.a. på vejrabat ved havnen !
- Malva neglecta (Rundbladet Katost) - 1920: landsbyen (Lange) - 1989 (ØBF) - bl.a. i Byen !
- sylvestris (Alm. Katost) - 1920: landsbyen, vejkanten, strandbred, klinter (Lange) - 1977, 1989 (ØBF) - 1979 (SPP) - 1987 (BHJ) - bl.a. i Byen !
- Marrubium vulgare (Kransburre) - 1920: landsbyen (Lange)
- Matteuccia struthiopteris (Strudsvinge) - gadekæret !
- Medicago falcata (Segl-Sneglebælg) - 1979 (SPP) - overdrev ved Højen !

- Medicago falcata x sativa (Sand-Lucerne) - 1979 (SPP) - overdrev ved Højen !
- lupulina (Humle-Sneglebælg) - 1920: græsmarker, klinter, vejkanter (Lange) - 1979 (SPP) - alm. !
 - minima (Liden Sneglebælg) - 1920: klinter mod syd. Ret rigelig. (Lange)
 - sativa (Lucerne) - 1920: græsmarker, klinter, vejkanter (Lange) - 1979 (SPP) - alm. !
- Melilotus alba (Hvid Stenklover) - 1920: græsmark. Sparsom (Lange)
- altissima (Høj Stenklover) - 1920: klinter (Lange)
 - officinalis (Mark-Stenklover) - 1920: græsmark (Lange) - Sønderklint !
- Melissa officinalis (Hjertensfryd) - 1920: landsbyen (rimeligvis udvandret fra en have) (Lange) - gærde i Byen !
- Mentha aquatica (Vand-Mynte) - 1920: Mosen, "Dyndmosen", ved vandhuller (Lange) - 1977 (ØBF) - bl.a. ved næsten udtørret vandhul ved Nørremose !
- arvensis (Ager-Mynte) - 1977 (ØBF) - 1979 (SPP)
 - spicata (Grøn Mynte) - 1977, 1982, 1983 (ØBF) - 1982, 1983 (BVP) - 1984 (BHJ) - vejkant mellem Byen og Mosen !
 - x villosa (Grå Mynte) - Byen !
- Menyanthes trifoliata (Bukkeblad) - 1920: "Dyndmosen". Sparsom (Lange).
- Moehringia trinervia (Skovarve) - 1920: "kratbevokset dige" (Lange) - bl.a. i Skoven !
- Molinia coerulea (Blåtop) - 1920: Mosen, plantagerne (Lange) - Skoven !
- Muscari botryoides (Perlehacint) - lossepladsen ved havnen !
- Myosotis arvensis (Mark-Forglemmegej) - 1920: græsmarker, agre (Lange) - 1987 (BHJ) - alm. !
- discolor (Forskelligfarvet Forglemmegej) - 1920: Mosen, agre (Lange)
 - laxa ssp. caespitosa (Sump-Forglemmegej) - 1920: "Dyndmosen", ved vandhuller (Lange) - 1991 (ØBF) - alm. på fugtige steder !
 - ramosissima (Bakke-Forglemmegej) - 1920: agre, klinter (Lange) - bl.a. på lossepladsen ved havnen !
 - stricta (Rank Forglemmegej) - 1920: agre, græsmarker (Lange)
 - sylvatica (Skov-Forglemmegej) - Byen !
- Myosurus minimus (Musehale) - 1920: agre (Lange)
- Narcissus poëticus (Pinselilje) - krat ved kirken !
- pseudonarcissus (Påskelilje) - lossepladsen ved havnen !
- Nardus stricta (Katteskæg) - lavning ved Stenkalven !
- Nepeta cataria (Katteurt) - stengærde i Byen !
- Odontites verna ssp. verna (Tidlig Rødtop) - 1920: agre. Kun set enkelte individer (Lange)

- Oenanthe aquatica (Billebo-Klaseskærm) - 1920: "Dyndmosen", kun få individer (Lange) - næsten udtørret vandhul ved Nørremose !
- fistulosa (Vand-Klaseskærm) - 1920: ved vandhuller og småsøer (Lange) - 1977, 1983 (ØBF) - 1979 (SPP) - 1983 (BVP) - vandhul nordvest for Skoven !
- Ononis repens (Alm. Krageklo) - 1920: vejkanter, diger, bakker, klinter (Lange) - 1977 (ØBF) - 1983 (BVP) - 1987 (BHJ) - bl.a. på strandoverdrev ved havnen !
- Onopordum acanthium (Æselfoder) - 1983 (BVP) - vejkant ved Møllebakke !
- Orchis morio (Salep-Gøgeurt) - 1920: Mosen, lyngoverdrev (Lange)
- Ornithogalum umbellatum (Kost-Fuglemælk) - 1991 (ØBF) - lossepladsen ved havnen !
- Oxalis corniculata var. purpurea (Brun Surkløver) - Byen !
- Panicum miliaceum (Alm. Hirse) - lossepladsen ved havnen !
- Papaver argemone (Kølle-Valmue) - 1920: græsmarker, landsbyen, agre (Lange) - alm. !
- dubium (Gerde-valmue) - 1920: landsbyen (Lange) - 1979 (SPP) - 1987 (BHJ) - 1991 (ØBF) - alm. !
- somniferum (Opium-Valmue) - 1983 (BVP)
- Parnassia palustris (Leverurt) - 1920: Mosen (Lange)
- Pastinaca sativa (Pastinak) - 1920: vejkanter, diger, landsbyen (Lange)
- Petasites japonicus (Japansk Hestehov) - 1991 (ØBF) - Skoven samt ved 2 gårde ved Løkkegårde !
- Petrorhagia prolifera (Knopnellike) - 1920: klinter mod syd (Lange)
- Petroselinum crispum ssp. crispum (Krus-Persille) - 1987 (BHJ) - vejkant ved Møllebakken !
- Phalaris arundinacea (Rørgræs) - 1920: grøfter i Mosen (Lange) - 1979 (SPP) - 1983 (BVP) - 1987 (BHJ) - 1991 (ØBF) - bl.a. i gadekæret !
- Phleum arenarium (Sand-Rottehale) - 1920: strandoverdrev, klinter (Lange) - 1977 (ØBF) - 1979 (SPP) - 1983 (BVP) - bl.a. på strandoverdrev ved havnen !
- bertolonii (Knold-Rottehale) - 1987 (BHJ) - bl.a. på overdrev ved Højen !
- pratense (Eng-Rottehale) - 1920: klinter, vejkanter, Mosen (Lange) - 1979 (SPP) - 1983 (BVP) - 1987 (BHJ) - alm. !
- Phragmites australis (Tagrør) - 1920: strandbred, klinter, Mosen (Lange) - 1977, 1991 (ØBF) - 1979 (SPP) - 1985 (BHJ) - alm. på fugtige steder !
- Phyllitis scolopendrium (Hjortetunge) - 1981 (AH) - kirkegården (stor plante i hjørne ved stendiget) !
- Picea abies (Rød-Gran) - 1920: plantagerne (plantet) (Lange) - 1987 (BHJ) - alm. !

- Picea glauca (Hvid-Gran) - 1920: plantagerne (plantet) (Lange) - bl.a. i Skoven !
 - sitchensis (Sitka-Gran) - 1979 (SPP) - bl.a. i Skoven !
- Picris hieracioides (Ru Bittermælk) - 1987 (BHJ)
- Pimpinella saxifraga (Alm. Pimpinelle) - 1920: strandoverdrev, bakker, klinter,
 "kratbevokset dige" (Lange) - 1979 (SPP) -
 1983 (BVP) - 1984 (BHJ) - 1989 (ØBF) -
 alm. !
- Pinguicula vulgaris (Vibefedt) - 1920: Mosen (Lange)
- Pinus contorta (Klit-Fyr) - bl.a. i Skoven !
 - mugo (Alm. Bjerg-Fyr) - 1920: plantagerne (plantet) (Lange) - 1979 (SPP) -
 1987 (BHJ) - bl.a. i Skoven !
 - nigra var. austriaca (Østrigsk Fyr) - 1920: plantagerne (plantet) (Lange) -
 bl.a. i krat ved Bjerget !
 - sylvestris (Skov-Fyr) - 1920: plantagerne (plantet) (Lange) - 1979 (SPP) -
 bl.a. i Skoven !
- Pisum sativum (Alm. Ært) - lossepladsen ved havnen !
- Plantago coronopus (Fliget Vejbred) - 1977, 1983 (ØBF) - 1983 (BVP) - 1984, 1985
 (BHJ) - strandoverdrev ved Stenkalven !
 - lanceolata (Lancet-Vejbred) - 1920: strandoverdrev, græsmarker, vejkanter,
 bakker (Lange) - 1979 (SPP) - 1984
 (BHJ) - m. alm. !
 - - var. dubia - Sønderklint !
 - major ssp. major (Glat Vejbred) - 1920: landsbyen, vejkanter (Lange) -
 1979 (SPP) - 1987 (BHJ) - m. alm. !
 - - ssp. intermedia - bl.a. på lossepladsen ved havnen !
 - maritima (Strand-Vejbred) - 1920: strandbred, klinter, Mosen, vejkanter
 (Lange) - 1979 (SPP) - 1984 (BHJ) - 1989
 (ØBF) - alm. !
 - media (Dunet Vejbred) - 1920: klint, kun ved Sønderklint inden for en
 snæver voksekreds (Lange)
- Platanthera bifolia ssp. bifolia (Bakke-Gøgelilje) - 1920: Mosen (Lange)
- Poa annua (Enårig Rapgræs) - 1920: landsbyen, vejkanter, græsmarker, Mosen, agre
 (Lange) - 1979 (SPP) - m. alm. !
 - compressa (Fladstrået Rapgræs) - 1920: klinter, bakker (Lange) - bl.a. langs
 foden af Sønderklint !
 - nemoralis (Lund-Rapgræs) - 1920: landsbyen, ved præstegårdshavens dige (Lange)
 bl.a. i Skoven !
 - pratensis ssp. pratensis (Eng-Rapgræs) - 1920: strandbred, klinter, græs-
 marker, Mosen (Lange) - m. alm. !
 - subcoerulea (Blågrøn Rapgræs) - 1920: strandoverdrev, strandbred (Lange) -
 bl.a. på strandoverdrev ved Stenkalven !
 - trivialis (Alm. Rapgræs) - 1920: græsmarker, Mosen, vejkanter (Lange) - alm. !

- Polygala vulgaris (Alm. Mælkeurt) - 1920: bakker, lyngoverdrev (Lange)
- Polygonum amphibium (Vand-Pileurt) - 1920: Mosen, vejkanter, vandhuller og småsøer (Lange) - 1979 (SPP) - 1983 (BVP) - 1984, 1987 (BHJ) - 1991 (ØBF) - bl.a. ved næsten udtörret vandhul ved Nørremose !
- aviculare ssp. aequale (Småbladet Vej-Pileurt) - alm. !
 - - aviculare (Alm. Vej-Pileurt) - 1920: landsbyen, vejkanter, agre (Lange) - 1979 (SPP) - 1984, 1987 (BHJ) - m. alm. !
 - - ssp. calcatum (Spinkel Vej-Pileurt) - alm. !
 - convolvulus (Snerle-Pileurt) - 1920: agre, bakker (Lange) - 1979 (SPP) - alm. !
 - cuspidatum (Japan-Pileurt) - ved gadekæret !
 - lapathifolium ssp. lapathifolium (Knudet Pileurt) - 1920: agre, landsbyen (Lange) - bl.a. ved grøft i Skoven !
 - - ssp. pallidum (Bleg Pileurt) - 1979 (SPP) - 1983 (BVP) - 1984 (BHJ) - bl.a. ved grøft i Skoven !
 - persicaria (Fersken-Pileurt) - 1920: agre, landsbyen (Lange) - 1984 (BHJ) - bl.a. ved grøft i Skoven !
- Polypodium vulgare (Alm. Engelsød) - 1981 (AH) - 1991 (ØBF) - bl.a. i krat ved campingpladsen !
- Populus alba (Sølv-Poppel) - 1920: plantagerne (plantet) (Lange) - bl.a. i krat ved kirken !
- x berolinensis (Berliner-Poppel) - hegning ved Bjerget !
 - x canadensis cv. serotina (Landevejs-Poppel) - bl.a. i hegning ved Højen !
 - x candicans (Ontarisk Poppel) - hegning ved Løkkegårde !
 - deltoides (Virginsk Poppel) - 1920: plantagerne (Lange),
 - nigra cv. italica (Pyramide-Poppel) - hegning ved Bjerget !
 - tremula (Bævre-Asp) - 1920: landsbyen (Lange) - Skoven !
 - - x tremuloides (Hybridasp) - vestlige del af Skoven !
- Potamogeton crispus (Kruset Vandaks) - 1991 (ØBF) - gadekæret !
- natans (Svømmende Vandaks) - 1920: vandhuller og småsøer (Lange) -
- Potentilla anserina (Gåse-Potentil) - 1920: strandbred, klinter, landsbyen, Mosen (Lange) - 1979 (SPP) - 1991 (ØBF) - alm. !
- argentea ssp. argentea (Sølv-Potentil) - 1920: græsmarker, strandoverdrev, klinter, bakker (Lange) - 1977 (ØBF) 1979 (SPP) - alm. !
 - erecta (Tormentil) - 1920: Mosen, lyngoverdrev (Lange) - 1984 (BHJ) - 1991 (ØBF) - bl.a. i Skoven !
 - reptans (Krybende Potentil) - 1920: vejkanter, strandoverdrev, Landsbyen, græsmarker, klinter (Lange) -

1979 (SPP) - 1984, 1987 (BHJ) - alm. !

Potentilla tabernaemontani (Vår-Potentil) - 1920: strandoverdrev mod vest (Lange)
overdrev ved Stenkalven !

Primula elatior cv. (Have-Primula) - krat ved kirken !

- veris (Hulkravet Kodriver) - 1920: vejkanter, Mosen, klinter, navnlig i
mængde i klinten mod nord (Lange) - 1977
(ØBF) - 1985 (BHJ) - bl.a. på Nørreklint !

Prunella vulgaris (Alm. Brunelle) - 1920: klinter, bakker, græsmarker (Lange) -
1979 (SPP) - bl.a. i Byen !

Prunus avium (Fugle-Kirsebær) - 1920: Mosen (Lange) - 1987 (BHJ) - bl.a. på Sønderklint !

- cerasifera (Mirabel) - bl.a. i krat ved kirken !

- cerasus (Sur-Kirsebær) - 1920: Mosen (Lange) - 1987 (BHJ) - bl.a. i Mosen !

- padus (Alm. Hæg) - bl.a. i Skoven !

- spinosa (Slåen) - 1920: plantagerne, klinter, vejkanter (Lange) - alm. !

Pseudotsuga menziesii (Douglasgran) - 1920: plantagerne (plantet) (Lange) -
Skoven !

Puccinellia maritima (Strand-Annelgræs) - 1920: havnen (Lange)

Pulsatilla pratensis (Nikkende Kobjælde) - 1920: strandoverdrev mod øst (Lange)

Pyrola minor (Liden Vintergrøn) - 1920: grøft i Mosen (Lange)

Quercus petraea (Vinter-Eg) - bl.a. i Skoven !

- robur (Stilk-Eg) - 1920: plantagerne (plantet) (Lange) - 1979 (SPP) -
1987 (BHJ) - bl.a. på skrænt nord for Nørre-
mose !

Radiola linoides (Tusindfrø) - 1920: Mosen (Lange)

Ranunculus acris (Bidende Ranunkel) - 1920: vejkanter, klinter, græsmarker, "Dynd-
mosen", Mosen, diger (Lange) - alm. !

- auricomus (Nyrebладet Ranunkel) - 1920: "Dyndmosen" (Lange)

- bulbosus (Knold-Ranunkel) - 1920: vejkanter, strandbred, Mosen, bakker,
diger (Lange) - alm. !

- flamula (Kær-Ranunkel) - 1920: Mosen (Lange) - 1977, 1991 (ØBF) -
bl.a. i Skoven !

- repens (Lav Ranunkel) - 1920: landsbyen, græsmarker, Mosen, "Dyndmosen"
(Lange) - 1979 (SPP) - 1987 (BHJ) - bl.a. i
krat ved kirken !

- sardous (Stivhåret Ranunkel) - på sti i Skoven !

- sceleratus (Tigger-Ranunkel) - Sønderklint !

Raphanus raphanistrum (Kiddike) - 1920: landsbyen, agre (Lange) - 1977 (ØBF) -
bl.a. på Sønderklint !

Rheum rhabarbarum (Rabarber) - lossepladsen ved havnen !

Rhinanthus minor ssp. minor (Bredbladet Skjaller) - 1920: Mosen (Lange)

- - ssp. stenophyllus (Smalbladet Skjaller) - Bot. Tidsskr. 59, 1963

Ribes nigrum (Solbær) - 1920: Mosen, plantagerne (Lange) - 1987 (BHJ) - Mosen !

Ribes rubrum (Ribs) - 1920: grøft ved "Dyndmosen" (Lange)

- uva-crispa (Stikkelsbær) - 1920: landsbyen, strandoverdrev, plantagerne (Lange) - 1987 (BHJ) - bl.a. i krat ved kirken !

Roegneria canina (Hunde-Kvik) - 1920: Mosen (Lange) - 1983 (BVP)

Rorippa palustris (Kær-Guldkarse) - 1920: ved vandhul (Lange)

Rosa canina ssp. canina (Glat Hunde-Rose) - alm. !

- - ssp. dumetorum (Håret Hunde-Rose) - bl.a. i krat ved Bjerget !
- rubiginosa (Æble-Rose) - krat ved kirken !
- rugosa (Rynket Rose) - 1977 (ØBF) - 1979 (SPP) - 1981 (AH) - 1987 (BHJ) - alm. !

Rubus armeniacus (Brømbær, sect. Rubus) - bl.a. ved havnen !

- caesius (Korbær) - 1920: klinterne (Lange) - 1979 (SPP) - bl.a. på Sønder- klint !
- corylifolius (Hassel-Brømbær) - 1920: Mosen og i plantagerne (Lange)
- gothicus (Hassel-Brømbær, sect. Corylifolii) - Skoven !
- fasciculatus (Hassel-Brømbær, sect. Corylifolii) - Skoven !
- idaeus (Hindbær) - 1920: plantagerne, "kratbevokset dige" (Lange) - alm. !
- insularis (Brømbær, sect. Rubus) - alm. !
- laciniatus (Brømbær, sect. Rubus) - bl.a. ved kysten nord for camping- pladsen !
- mortensenii (Hassel-Brømbær, sect. Corylifolii) - vestlige del af Skoven !
- plicatus (Brømbær, sect. Rubus) - Skoven !
- radula (Brømbær, sect. Rubus) - 1920: plantage i Mosen (Lange) - alm. !
- sciocharis (Brømbær, sect. Rubus) - bl.a. i skov ved Nørremose !
- sprengelii (Brømbær, sect. Rubus) - overdrev i Byen !
- wahlbergii (Hassel-Brømbær, sect. Corylifolii) - hegning ved Løkkegårde !

Rumex acetosa (Alm. Syre) - 1920: vejkanter, klinter (Lange) - 1979 (SPP) - m. alm. !

- acetosella (Rødknæ) - 1920: strandoverdrev, græsmarker, klinter, lyngover- drev, bakker (Lange) - m. alm. !
- conglomeratus (Nøgle-Skræppe) - 1977 (ØBF) - vejkant i Skoven !
- crispus (Kruset Skræppe) - 1920: strandbred (Lange) - 1979 (SPP) - 1987 (BHJ) - alm. !
- maritimus (Strand-Skræppe) - 1920: strandbred, ved vandhuller og småsøer (Lange) - tagrørsump i Mosen !
- obtusifolius (Butbladet Skræppe) - 1920: landsbyen (Lange) - Byen !
- sanguineus (Skov-Skræppe) - 1987 (BHJ) - Byen !
- thyrsiflorus (Dusk-Syre) - 1920: vejkanter (Lange) - 1977 (ØBF) - 1979 (SPP) - alm. !

Sagina apetala (Kronløs Firling) - 1920: Mosen (Lange)

Sagina procumbens (Alm. Firling) - 1920: Mosen, græsmarker, plantager (Lange) - bl.a. i Byen !

- Salix acutifolia (Kaspisk Pil) - 1920: Mosen, havehegn, plantager (Lange) -
- alba (Hvid Pil) - 1920: vejkanter, "kratbevokset dige" (Lange) - Skoven !
- aurita (Øret Pil) - 1920: Mosen (Lange) - bl.a. i Mosen !
- caprea (Selje-Pil) - 1920: vejkanter, plantager, Mosen (Lange) - bl.a. i krat ved Blækærgård !
- cinerea (Grå Pil) - 1920: plantager, Mosen (Lange) - bl.a. i Mosen !
- x cuspidata (Glans-Pil) - Byen !
- pentandra (Femhannet Pil) - 1920: "Dyndmosen" (Lange) - bl.a. i krat ved kirken !
- purpurea (Purpur-Pil) - 1920: vejkanter, plantager (Lange) - Skoven !
- repens (Krybende Pil) - 1920: Mosen (Lange) - bl.a. ved næsten udtørret vandhul ved Nørremose !
- x smithiana (Lancet-Pil) - 1920: vejkanter, plantager, "kratbevokset dige", Mosen !
- viminalis (Bånd-Pil) - 1920: Mosen (Lange) - 1979 (SPP) - Mosen !

Salsola kali (Sodaurt) - 1977 (ØBF) - 1979 (SPP)⁴ - 1983 (BVP) - 1987 (BHJ) - alm. ved sydkysten !

Sambucus nigra (Alm. Hyld) - 1920: landsbyen, "kratbevokset dige" (Lange) - 1979 (SPP) - 1987 (BHJ) - alm. !

Saponaria officinalis (Sæbeurt) - 1920: landsbyen (Lange) - 1983 (BVP) - Byen !

Sarrothamnus scoparius (Gyvel) - 1920: plantagerne, lyngoverdrev (Lange) - 1985, 1987 (BHJ) - bl.a. på overdrev mellem Byen og havnen !

Saxifraga granulata (Kornet Stenbræk) - 1920: lyngoverdrev, diger, klinter, bakker, Mosen (Lange) - 1985 (BHJ) - strandoverdrev ved havnen !

Scilla italica (Italiensk Skill) - lossepladsen ved havnen !

Scleranthus annuus ssp. annuus (Enårig Knavel) - 1920: agre, bakker, græsmarker (Lange) - overdrev ved Bjerget !

- - ssp. polycarpos (Bakke-Knavel) - overdrev ved kirken !
- . perennis (Flerårig Knavel) - 1920: klinter, bakker (Lange) - bl.a. på overdrev ved Højen !

Scrophularia nodosa (Knoldet Brunrod) - 1920: "kratbevokset dige" (Lange)

Sedum acre (Bidende Stenurt) - 1920: strandoverdrev, strandbred, klinter, bakker (Lange) - 1977, 1991 (ØBF) - 1979 1983 (BVP) - 1984, 1985, 1987 (BHJ) - alm. !

- album (Hvid Stenurt) - kirkegårdsdiget !

Secale cereale (Rug) - lossepladsen ved havnen !

Sedum spurium (Rød Stenurt) - kirkegårdsdiget !

- telephium ssp. maximum (Alm. Sct. Hansurt) - kirkegårdsdiget !

Senecio jacobaea (Eng-Brandbæger) - 1920: klinter (Lange) - 1979 (SPP) - bl.a. ved Sønderklint !

- sylvaticus (Skov-Brandbæger) - 1920: strandbred (Lange) - bl.a. i Skoven !

- vernalis (Vår-Brandbæger) - 1920: strandoverdrev, græsmarker (Lange) - bl.a. på strandoverdrev ved havnen !

- viscosus (Klæbrig Brandbæger) - overdrev ved havnen !

- vulgaris (Alm. Brandbæger) - 1920: græsmarker, strandoverdrev, klinter, agre (Lange) - 1979 (SPP) - 1987 (BHJ) - alm. !

Setaria viridis (Grøn Skærmaks) - 1920: græsmarker (Lange) - 1977 (ØBF)

Sherardia arvensis (Blåstjerne) - 1920: græsmarker (Lange) - plæne i Byen !

Sieglungia decumbens (Tandbælg) - 1920: lyngoverdrev, Mosen (Lange) - Skoven !

Silene alba (Aften-Pragtstjerne) - 1920: landsbyen, vejkanter, klinter (Lange) - 1979 (SPP) - 1991 (ØBF) - bl.a. i Byen !

- dichotoma (Gaffel-Limurt) - 1920: græsmarker (Lange)

- nutans (Nikkende Limurt) - 1920: strandoverdrev (Lange) - bl.a. på Sønderklint !

- vulgaris ssp. vulgaris (Blæresmælde) - 1920: vejkanter, klinter, bakker, strandoverdrev, strandbred (Lange) - 1979 (SPP) - 1983 (BVP) - 1987 (BHJ) - 1991 (ØBF) - alm. !

Sinapis alba (Gul Sennep) - 1977 (ØBF)

- arvensis (Ager-Sennep) - 1920: græsmarker, agre (Lange) - bl.a. på Sønderklint !

- - var. orientalis - Sønderklint !

Sisymbrium officinale (Rank Vejsennep) - 1920: landsbyen, græsmarker, vejkanter, agre (Lange) - 1979 (SPP) - 1984 (BHJ) - 1991 (ØBF) - bl.a. på overdrev ved havnen !

Solanum dulcamara (Bittersød Natskygge) - 1920: "Dyndmosen" (Lange) - bl.a. i Skoven !

- nigrum (Sort Natskygge) - 1920: landsbyen (Lange) - 1977 (ØBF) - 1979 (SPP) - alm. i haver og marker !

- tuberosum (Kartoffel) - 1987 (BHJ) - lossepladsen ved havnen !

Sonchus arvensis (Ager-Svinemælk) - 1920: strandbred, vejkanter (Lange) - 1979 (SPP) - 1984 (BHJ) - bl.a. i Mosen !

- asper (Ru Svinemælk) - 1920: strandbred (Lange) - bl.a. i mark ved Bjerget !

- oleraceus (Alm. Svinemælk) - 1920: strandbred, vejkanter (Lange) - 1979 (SPP) - 1987 (BHJ) - bl.a. på havnen !

- Sonchus palustris (Kær-Svinemælk) - 1979 (SPP) - 1981 (AH) - 1984 (BHJ) - bl.a.
i vestlige udkant af Skoven !
- Sorbus aucuparia (Alm. Røn) - 1987 (BHJ) - bl.a. i Skoven !
- intermedia (Selje-Røn) - 1920: plantagerne (plantet) (Lange) - 1979 (SPP)
bl.a. på campingpladsen !
- Sparganium emersum (Enkelt Pindsvineknop) - 1920: vandhuller og småsøer (Lange) -
gadekæret !
- erectum ssp. erectum (Grenet Pindsvineknop) - 1977 (ØBF) - 1979 (SPP) -
1987 (BHJ) - bl.a. i gadekæret !
- - ssp. microcarpum (Småfrugtet Pindsvineknop) - 1920: vandhuller
(Lange)
- - ssp. neglectum (Ten-Pindsvineknop) - Bot. Tidsskr. 50, 1954
(Det er forunderligt, at alle 3 underarter af S. erectum er
angivet som fundet på Tunø. Kan der mon i ét eller flere til-
fælde være tale om fejlbestemmelse ? (BL & EW))
- Spergula arvensis (Alm. Spergel) - 1920: bakker (Lange) - 1983 (BVP) - alm. !
- - var. maxima - 1920: landsbyen, agre (Lange)
- - var. sativa - 1920: agre, bakker (Lange)
- Spergularia rubra (Mørk-Hindeknæ) - bl.a. på campingpladsen !
- Stachys arvensis (Ager-Galtetand) - mark øst for Stenkallen !
- palustris (Kær-Galtetand) - 1920: diger (Lange) - 1979 (SPP) - 1983 (BVP)
Skoven !
- sylvatica (Skov-Galtetand) - 1920: "kratbevokset dige" (Lange)
- Stellaria graminea (Græsbladet Fladstjerne) - 1920: Mosen, "kratbevokset dige",
klinter (Lange) - 1979 (SPP) - alm. !
- media (Alm. Fuglegræs) - 1920: landsbyen, strandoverdrev, omkring gårde
(Lange) - 1979 (SPP) - m. alm. !
- palustris (Kær-Fladstjerne) - 1987 (BHJ)
- Suaeda maritima (Strandgåsefod) - 1920: havnen, strandbred (Lange) - 1977 (ØBF) -
1987 (BHJ) - bl.a. på strandbred ved
campingpladsen !
- Syphoricarpos rivularis (Alm. Snebær) - Nørreklint !
- Symphytum officinale (Læge-Kulsukker) - 1991 (ØBF) (forveksling med atypisk form
af S. x uplandicum ? (BL & EW))
- x uplandicum (Foder-Kulsukker) - bl.a.. i Byen !
- Syringa vulgaris (Syrén) - 1920: plantager (plantet) (Lange) - 1985 (BHJ) -
bl.a. på overdrev ved havnen !
- Tanacetum parthenium (Matrem) - Byen !
- vulgare (Rejnfan) - 1920: klinter, ved et havegærde (Lange) - 1984
(BHJ) - vejkant ved Stenkallen !

Taraxacum, sect. Erythrosperma (Rødfrugtet Sand-Mælkebøtte):

Taraxacum brachyglossum - alm. !

- decipiens - strandoverdrev ved havnen !
- fulvum - Byen !
- lacistophyllum - alm. !
- proximum - alm. !
- scanicum - alm. !
- silesiacum - alm. !

Taraxacum, sect. Obliqua (Gråfrugtet Sand-Mælkebøtte):

Taraxacum platyglossum - alm. !

Taraxacum, sect. Celtica (Eng-Mælkebøtte):

Taraxacum duplicidentifrons = Skoven !

- gelandii - Skoven !

Taraxacum, sect. Hamata (Krogfliget Mælkebøtte):

Taraxacum fusciflorum - vejkant ved havnen !

- hamatiforme = bl.a. i Byen !

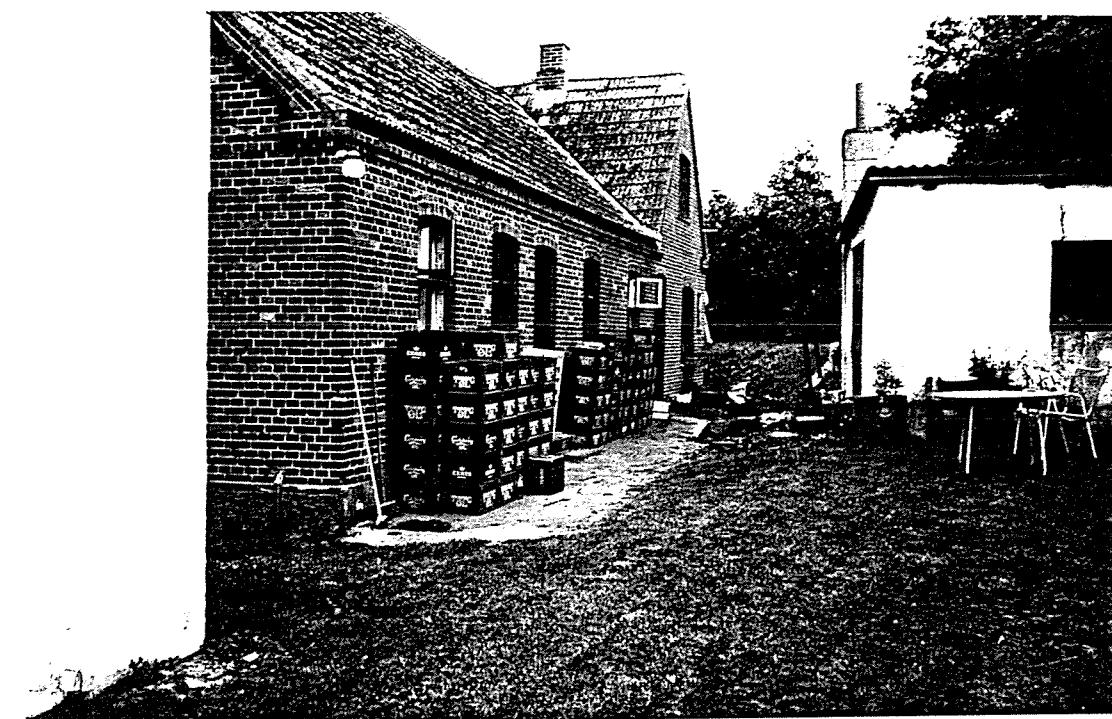
Taraxacum, sect. Ruderalia (Fandens Mælkebøtte):

Taraxacum acutangulum - bl.a. på vejkant vest for Byen !

- alatum - bl.a. på overdrev ved havnen !
- altissimum - vejkant mellem Byen og Blåkærgård !
- ancistrolobum - Skoven !
- angustisquameum - bl.a. på overdrev ved havnen !
- bellum - vejkant mellem Byen og Blåkærgård !
- borgvallii - strandoverdrev ved havnen !
- caloschistum - bl.a. i Byen !
- coartatum - vejkant vest for Byen !
- contractum - Byen !
- corynodes - strandoverdrev øst for Stenkallen !
- dahlstedtii - bl.a. på overdrev ved havnen !
- difficile - vejkant mellem Byen og Blåkærgård !
- ekmani - bl.a. i Byen !
- exacutum - bl.a. på mark vest for Byen !
- fasciatum - bl.a. i Byen !
- haematicum - vejkant mellem Stenkallen og Blåkærgård !
- hemicyclum = bl.a. i Byen !
- inarmatum - bl.a. på mark vest for Byen !
- incisum - bl.a. i Skoven !
- intumescens - Byen !
- irrepertum - strandoverdrev øst for Stenkallen !
- laciniosifrons - bl.a. i Byen !
- laeticolor - Byen !
- latissimum - vejkant mellem Byen og Blåkærgård !
- leptodon - bl.a. på mark vest for Byen !
- lingulatum - alm. !
- macranthoides - vejkant mellem Byen og Blåkærgård !
- mimulum - strandoverdrev ved Stenkallen !
- obliquilobum - vejkant mellem Byen og Blåkærgård !

Taraxacum pallescens - Byen !

- pallidipes - bl.a. på vejkant ved havnen !
- pannucium - bl.a. på strandoverdrev øst for Stenkalven !
- pectinatiforme - vejkant mellem Byen og Blåkærgård !
- phaeochlorum - Bl.a. i Byen !
- planum - alm. !
- polyodon - alm. !
- pseudoretroflexum - bl.a. i Skoven !
- pulverulentum - bl.a. i Byen !
- purpureum - vejkant ved havnen !
- recurvum - strandoverdrev ved Stenkalven !
- remanentilobum - bl.a. i Byen !
- rhamphodes - Byen !
- rhodopodium - bl.a. i Skoven !
- scotiniforme - overdrev ved havnen !
- sellandii - vejkant ved havnen !
- stereodes - alm. !
- subhuelphesianum - bl.a. på vejkant mellem Byen og Blåkærgård !
- sublaeticolor - vejkant mellem Stenkalven og Blåkærgård !
- subleucopodium - Byen !
- tenebricans - bl.a. i Skoven !
- tumentilobum - bl.a. i Byen !
- undulatiflorum - strandoverdrev øst for Stenkalven !
- valens - bl.a. på campingpladsen !
- vanum - bl.a. på campingpladsen !
- vastisectum - strandoverdrev øst for Stenkalven !
- wiinstedii - vejkant mellem Byen og Blåkærgård !
- xanthostigma - alm. !

Billedet er sådan set ø-floraen uvedkommende; men det kan bruges som fællesnævner for mange af vore mindre, beboede øer, som om sommeren besøges af talrige turister, inkl. sejlere ("Den lille Købmand på Tunø", hvis varsortiment stort set er øl, sodavand og cigaretter).

Foto: EW. 28. juni 1991.

Taxus baccata (Taks) - bl.a. i krat ved kirken !

Teesdalia nudicaulis (Flipkrave) - 1920: strandoverdrev, bakker (Lange) - bl.a.
på strandoverdrev nord for Skoven !

Thlaspi arvense (Alm. Pengeurt) - 1920: landsbyen, agre, græsmarker (Lange) -
1977 (ØBF) - 1979 (SPP) - bl.a. i asie-
mark mellem Byen og Bjerget !

Thuja plicata (Kampe-Thuja) - Skoven !

Torilis japonica (Hvas Randfrø) - 1920: landsbyen, "kratbevokset dige" (Lange) -
bl.a. i krat ved kirken !

Tragopogon pratensis ssp. minor (Småkronet Gedeskæg) - bl.a. på vejkanter
mellem Byen og havnen !

- - ssp. pratensis (Eng-Gedeskæg) - 1920: landsbyen, vejkanter
(Lange) - bl.a. i Byen !

Trifolium arvense (Hare-Kløver) - 1920: klinter, græsmarker, bakker (Lange) -
1979 (SPP) - 1984 (BHJ) - alm. !

- campestre (Gul Kløver) - 1920: klinter (Lange) - 1984, 1987 (BHJ) -
bl.a. i mark ved havnen !

- dubium (Fin Kløver) - 1920: Mosen, græsmarker (Lange) - 1979 (SPP) -
bl.a. på overdrev ved havnen !

- fragiferum (Jordbær-Kløver) - 1920: ved lille sø mod sydvest (Lange) -
1977 (ØBF) - fugtig lavning ved Stenre-
vet !

- hybridum ssp. hybridum (Alsike-Kløver) - 1920: græsmarker (Lange) -
1979 (SPP) - bl.a. i Skoven !

- medium (Bugtet Kløver) - 1920: vejkanter, diger, Mosen (Lange) - 1977
(ØBF) - 1979 (SPP) - alm. !

- pratense (Rød Kløver) - 1920: græsmarker (Lange) - 1987 (BHJ) - alm. !

- repens (Hvid Kløver) - 1920: Mosen, græsmarker, bakker (Lange) - 1979
(SPP) - 1987 (BHJ) - alm. !

- striatum (Stribet Kløver) - 1920: strandoverdrev, klinter (Lange) -
bl.a. på overdrev nord for bjerget !

Triglochin maritimum (Strand-Trehage) - 1920: havnen (Lange)

- palustre (Kær-Trehage) - 1920: Mosen (Lange)

Tripleurospermum inodorum (Lugtløs Kamille) - 1920: græsmarker, landsbyen, strand-
bred (Lange) - 1979 (SPP) - 1983 (BVP) -
1987 (BHJ) - m. alm. !

- maritimum (Strand-Kamille) - alm. ved stranden !

Triticum aestivum (Alm. Hvede) - 1979 (SPP) - lossepladsen ved havnen !

Tulipa x cult. (Tulipan) - lossepladsen ved havnen !

Tussilago farfara (Følfod) - 1920: landsbyen, strandbred, Mosen, klinter (Lange) -
1979 (SPP) - 1984, 1987 (BHJ) - bl.a. på
Nørreklint !

- Typha latifolia (Bredbladet Dunhammer) - 1979 (SPP) - 1991 (ØBF) - bl.a. i Mosen
- Ulex europaeus (Tornblad) - 1920: strandoverdrev, lyngoverdrev (Lange) - 1984
(BHJ) - Skoven !
- Ulmus glabra (Skov-Ælm) - alm. !
- Urtica dioeca (Stor Nælde) - 1920: landsbyen, diger, vejkanter, strandbred, klin-
ter (Lange) - 1979 (SPP) - 1987
(BHJ) - alm. !
- urens (Liden Nælde) - 1920: landsbyen, vejkanter, havnen (Lange) - 1979
(SPP) - alm. i haver og grøntsags-
marker !
- Vaccinium vitis-idaea (Tyttebær) - 1920: plantage i Mosen, kun få individer, der
trues med undergang ved træernes tætte
vækst (Lange)
- Valerianella locusta (Tandfri Vårsalat) - 1920: strandbred, klinter (Lange) -
bl.a. i opgivet mark ved Bjerget !
- Verbascum thapsus (Filtet Kongelys) - Byen !
- Veronica arvensis (Mark-Ærenpris) - 1920: græsmarker (Lange) - alm. !
- chamaedrys (Tveskægget Ærenpris) - 1920: Mosen, "kratbevokset dige",
klinter (Lange) - Skoven !
- filiformis (Plæne-Ærenpris) - plæne i Byen !
- hederifolia ssp. hederifolia (Vedbend-Ærenpris) - 1920: agre (Lange) -
bl.a. på overdrev ved havnen !
- - ssp. lucorum (Krat-Ærenpris) - krat ved kirken !
- persica (Storkronet Ærenpris) - 1920: agre (Lange) - 1984 (BHJ) - bl.a.
i grøntsagsmark ved Byen !
- scutellata (Smalbladet Ærenpris) - 1920: ved vandhuller (Lange)
- serpyllifolia (Glat Ærenpris) - 1920: græsmarker, Mosen (Lange) - bl.a.
ved vejkant i Skoven !
- Viburnum opulus (Kvalkved) - 1920: Mosen (Lange) - bl.a. ved gadekæret !
- Vicia angustifolia (Smalbladet Vikke) - 1920 - Mosen, klinter, bakker (Lange) -
1991 (ØBF) - alm. !
- cracca (Muse-Vikke) - 1920: diger, bakker, klinter (Lange) - 1979 (SPP) -
1987 (BHJ) - alm. !
- hirsuta (Tofrøet Vikke) - 1987 (BHJ) - bl.a. i mark ved Byen !
- sativa (Foder-Vikke) - 1987 (BHJ) - bl.a. på overdrev nord for Bjerget !
- Vinca minor (Liden Singrøn) - 1987 (BHJ) - gærde i Byen !
- Viola arvensis (Ager-Stedmoderblomst) - 1920: græsmarker, agre (Lange) - 1987
(BHJ) - alm. !
- canina (Hunde-Viol) - 1920: diger, Mosen, klinter, bakker (Lange)
- hirta (Håret Viol) - krat i vestlige del af Byen !
- odorata (Marts-Viol) - 1920: landsbyen (Lange) - bl.a. i Byen !
- palustris (Eng-Viol) - 1920 - Mosen (lange) - Mosen !

Viola riviniana (Krat-Viol) - Skoven !

- tricolor ssp. tricolor (Alm. Stedmoderblomst) - 1920: strandbred, græsmarker, plantager, bakker (Lange) - alm. !

Vulpia bromoides (Langstakket Væselhale) - 1920: strandoverdrev, Møsen (Lange)

Zostera angustifolia (Smalbladet Bændeltang) - bl.a. ved kysten ved Højen !

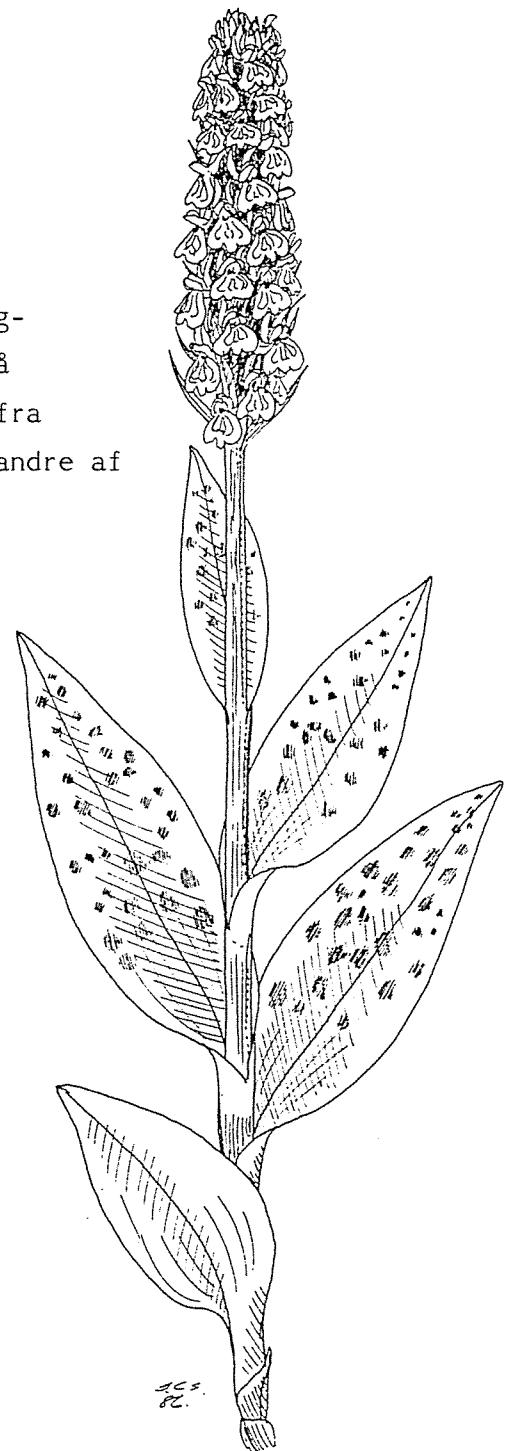
- marina (Alm. Bændeltang) - 1920 - hav (Lange) - 1979 (SPP) - bl.a. ved kysten ved Revet !

Maj-Gøgeurt (*Dactylorhiza majalis* ssp. *majalis*)

er på grund af de rige og meget rige kærskønne ødelæggelse forsvundet fra mange steder på Tunø, og på landsplan er der tale om, at den er forsvundet fra tusinder af lokaliteter - akkurat som så mange andre af dens følgearter, såvel af planter som af dyr.

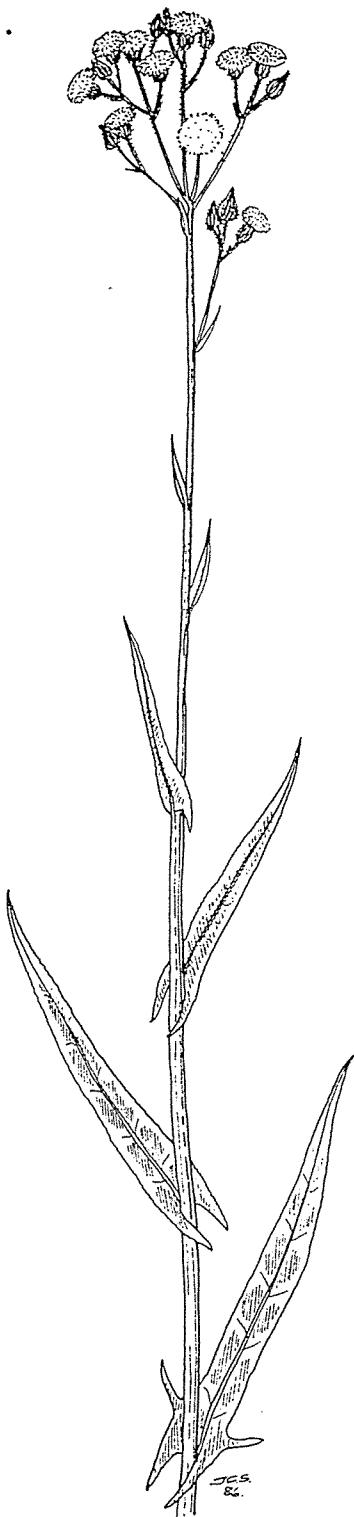
På Tunø er den aktuelt truet af tilgroning (højstauder, buske og træer). De sidste 20 år og også i dag er tilgroningen iøvrigt fortsat den stærke trusel mod Maj-Gøgeurt og dens ledsgearter, f.eks. Kødfarvet Gøgeurt, Engblomme og Trævlekrone & fuglene Horsegøg, Gul Vipstjert og Vibe & f.eks. sommerfuglene Eng-Randøje, Violet Blåfugl og Sort Ildfugl, osv. osv. inden for de andre plante- og dyregrupper. De øvrige væsentlige trusler mod eng- og kærarterne er gødsning, opdyrkning, tilplantning, sprøjtning og overgræsning (f.eks. den omkringsiggrubende "naturpleje" - læs ødeleggelse - med får!).

Maj-Gøgeurt er ikke længere meget almindelig på Tunø eller i de øvrige, frødigere egne af Danmark. I dag findes den nærmest kun "hist og her" (dvs. halvsjældent), og den er i fortsat kraftig tilbagegang, jf. ovenfor.

Citeret litteratur

- Hansen, K. (red.), 1988: Dansk Feltflora, 4. opl. - København.
- Lange, A., 1920: Vegetationen på Tunø og Hjelm. - Bot. Tidsskr. 37. - (Tunø s. 1-18).
- Løjtnant, B., 1986: Truede planter og dyr i Danmark - en samling rødlister. - Fredningsstyrelsen & Landbrugsministeriets Vildtforvaltning. - København.
- Pedersen, A., 1968: Nogle kritiske, danske Atriplex-arter. - Bot. Tidsskr. 63: 289-303.
- Pedersen, A. & J.C. Schou, 1989: Nordiske Bræmær. - Århus.

Kær-Svinemælk (Sonchus palustris)

Denne kæmpeurt har længe været under spredning i Danmark. Lange opgiver den ikke i sin flora-liste, hvorfor vi stærkt må antage, at den ikke fandtes på øen i 1917. Første angivelse er fra 1979 (Søren Peter Pinnerup).

Indtil nu er den af os kun fundet to steder: På vældprægede biotoper ved den nedre del af Sønderklint samt på fugtige lokaliteter ved en af stierne i den sydvestlige del af Skoven nær den asfalterede vej mellem Byen og Stenkalven. I alt findes der her et par snese af planten.

Tak

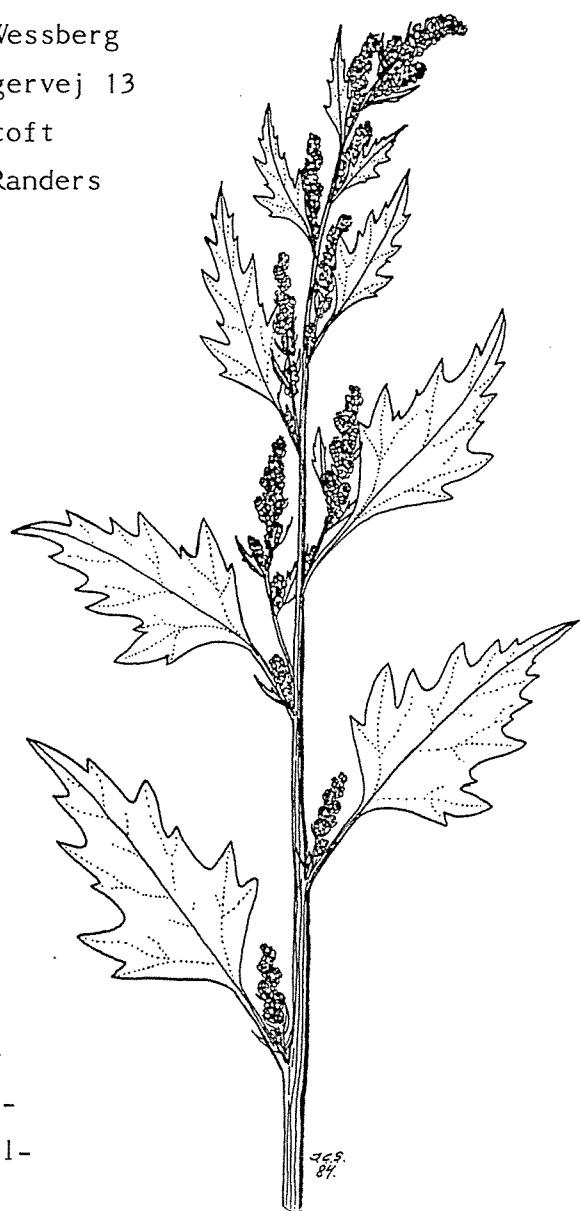
Universitetslektor Alfred Hansen og seminarielektor Anfred Pedersen takkes for deres kommentarer til ø-rapporten. Alfred Hansen takkes endvidere for bestemmelse eller kontrol af en lang række planteindsamlinger fra Tunø; Anfred Pedersen for hjælp ved bestemmelsen af Atriplex-, Rosa- og Rubus-indsamlinger mv., og lærer Hans Øllgaard takkes for hjælp ved kontrol og bestemmelse af Taraxacum-kollektioner.

For behjælpelighed med oplysninger om floraen på Tunø takkes Alfred Hansen, Søren Højager, Bjarke Huus Jensen, Søren Peter Pinnerup, Bent Vestergård Petersen samt Østjysk Biologisk Forening v/Jørgen Terp Laursen og specielt Søren Højager.

Tegningerne er velvilligst stillet til rådighed af lærer Jens Chr. Schou, for hvilket han takkes på det bedste.

Bernt Løjtnant
Gørtlervej 87
8900 Randers

Erik Wessberg
Sandagervej 13
Assentoft
8900 Randers

Rød Gåsefod (Chenopodium rubrum)

er kun fundet ét sted på Tunø, omkring et ca. 50 kvadratmeter stort, nyetableret (retableret?) vandhul nord for Smedjen i Byen, i den østligste del af Mosen. Da den ikke tidligere er set på dette sted, må det formodes, at frøene er dukket frem ved oprodningen i forbindelse med dannelsen af dette vandhul.

HIDTIDIGE OG AKUELLE Ø UNDERSØGELSER

Hidtil er der i ø-floraserien udarbejdet floralister for følgende øer og ø-grupper. (BL) er Bernt Løjtnant og (EW) Erik Wessberg.

1. Anholt (1981). - (BL & EW).
2. Hjarnø i Horsens Fjord (1981). - (BL & EW).
3. Treskelbakkeholm i Mariager Fjord (1983). - (BL & EW).
4. Klosterholm og Startøtterne i Nibe Bredning (1984). - (BL & EW).
5. Mellempolde i Randers Fjord ved Udbyhøj (1984). - (BL & EW).
6. Pletten (Store Plet) i Mariager Fjord (1984). - (BL & EW).
7. Alrø i Horsens Fjord (1985). - (EW).
8. Møgelø i Julsø syd for Silkeborg (1985). - (EW).
9. Lille Plet i Mariager Fjord nord for Pletten (1985). - (BL & EW).
10. Paradisøerne i Borre Sø syd for Silkeborg (1985). - (EW).
11. Alrø Poller i Horsens Fjord sydøst for Alrø (1985). - (EW).
12. Tange Ø i Tange Sø (1985). - (EW).
13. Hov Røn nordøst for Gyllingnæs (1986). - (BL & EW).
14. Svanegrunden nordøst for Endelave (1986). - (BL).
15. Vår Holm og Kyø Holm i Limfjorden ved Nibe (1986). - (EW).
16. Fjandø i Nissum Fjord (1986). - (EW).
17. Egholm i Limfjorden ved Ålborg (1986). - (BL & EW).
18. Søby Rev øst for Gyllingnæs (1986). - (BL & EW).
19. Agerø i Limfjorden sydvest for Mørs (1987). - (EW).
20. Stenrevet i Randers Fjord vest for Udby (1987). - (EW).
21. Lundø mellem Skive Fjord og Lovns Bredning (1987). - (EW).
22. Stenklipperne i Limfjorden ved Agerø (1987). - (EW).
23. Odpold i Randers Fjord nord for Stenrevet (1988). - (BL & EW).
24. Livø i Limfjorden (1988). - (BL & EW).
25. Svinø i Gamborg Fjord sydøst for Middelfart (1989). - (EW).
26. Lilleø, Bregnø og Alø i Julsø syd for Silkeborg (1989). - (EW).
27. Store og Lille Rotholm i Risgårde Bredning nord for Hvalpsund (1989). - (EW).
28. Sankt Thomas i Skanderborg Sø (1990). - (EW).
29. Æbelø i Skanderborg Sø (1990). - (EW).
30. Kalvø i Skanderborg Sø (1990). - (BL & EW).
31. Mågeøerne ved Bogense (1991). - (BL & EW).
32. Tunø ved Samsø (1991). - (BL & EW).

Siden 1983 er der endvidere foretaget floristiske undersøgelser - med henblik på udarbejdelse af floralister med noter - på følgende øer og ø-grupper - regnet fra nord.

Rønnerne mellem Frederikshavn og Strandby.

Hornfiskrøn syd for Læsø.

Gjøl ved Limfjorden nordvest for Ålborg.

Øland ved Limfjorden vest for Gjøl.

Hornsgård Holm og Tøtten i Limfjorden nordvest for Nibe.

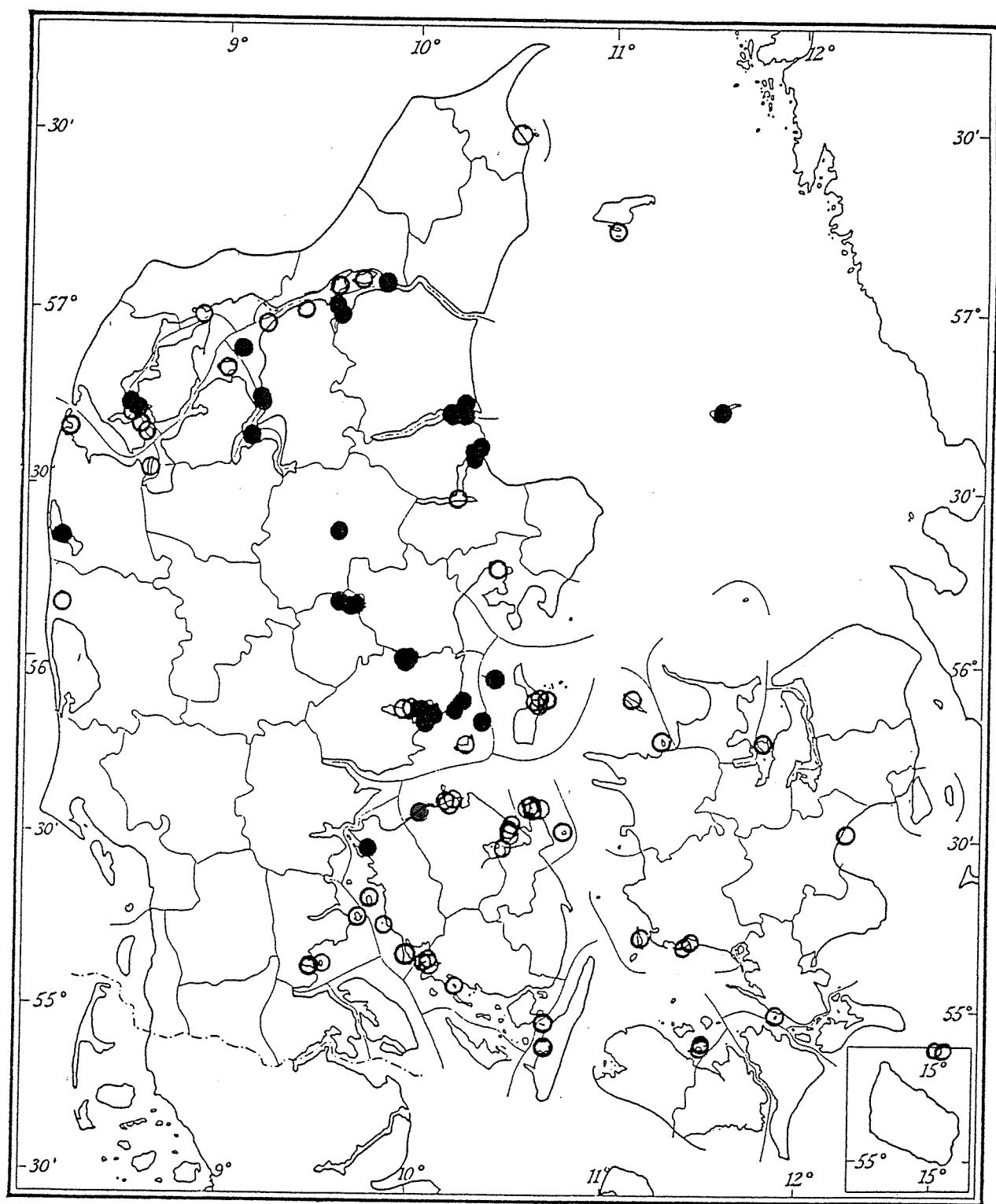
Arup Holm i Limfjorden ved Feggesund.

Friggøerne ved Løgstør.

Fur i Limfjorden.

Lindholm i Limfjorden øst for Thyholm.

Fuglholm i Limfjorden mellem Jegindø og Agerø.
 Rønland øst for Harboør Tange.
 Jegindø i Limfjorden øst for Thyholm.
 Venø i Limfjorden sydøst for Thyholm.
 Piggen i Randers Fjord nord for Ugglehuse.
 Kalø i Kalø Vig.
 Hindø i Stadil Fjord.
 Sejerø sydvest for Sjællands Odde.
 Lindholm nordøst for Stavns Fjord ved Samsø.
 Kyholm vest for Lindholm.
 Kolderne i Stavns Fjord ved Samsø.
 Ægholm i Stavns Fjord ved Samsø.
 Sværmb i Stavns Fjord ved Samsø.
 Mejlesholm i Stavns Fjord ved Samsø.
 Hjortholm i Stavns Fjord ved Samsø.
 Eskeholm i Stavns Fjord ved Samsø.
 Brokold i Stavns Fjord ved Samsø.
 Vorsø i Horsens Fjord.
 Vorsø Kalv i Horsens Fjord sydvest for Vorsø.
 Orø i Isefjorden.
 Nekselø i Nekselø Bugt.
 Endelave sydvest for Samsø.
 Dræet syd for Æbelø ved Bogense.
 Ejlinge sydøst for Æbelø ved Bogense.
 Drættegrund sydvest for Æbelø ved Bogense.
 Mejlø ved Hindsholm.
 Bogø ved Hindsholm.
 Vejlø ved Hindsholm.
 Vejlø Kalv ved Hindsholm.
 Ølsemagle Revle i Køge Bugt.
 Holmene ved Drejet i Odense Fjord.
 Ægholm ved Hofmansgave i Odense Fjord.
 Trindelen ved Hofmansgave i Odense Fjord.
 Leammer ved Hofmansgave i Odense Fjord.
 Kyholm syd for Leammer i Odense Fjord.
 Tornø i Odense Fjord.
 Rømsø i Store Bælt.
 Bågø i Lille Bælt nordvest for Assens.
 Årø i Lille Bælt nordvest for Assens.
 Torø i Lille Bælt syd for Assens.
 Agersø i Store Bælt sydvest for Skælskør.
 Glænø i Holsteinborg Nor sydøst for Skælskør.
 Ormø i Holsteinborg Nor øst for Glænø.
 Helnæs nordvest for Fåborg.
 Vigø i Helnæs Bugt nordvest for Fåborg.
 Horsehoved i Helnæs Bugt nordvest for Fåborg.
 Illum i Helnæs Bugt nordvest for Fåborg.
 Barsø i Lille Bælt nordvest for Als.
 Kalvø i Genner Bugt vest for Barsø.
 Bjørnø syd for Fåborg.
 Masnedø ved Vordingborg.
 Siø mellem Tåsingø og Langeland.
 Lilleø i Smålandsfarvandet nord for Askø.
 Askø i Smålandsfarvandet nord for Bandholm.
 Langø i Lindelse Nor syd for Rudkøbing.
 Christiansø ved Bornholm.
 Frederiksø ved Bornholm.

● : øer, for hvilke BL & EW har udarbejdet floralister med noter.

○ : øer, på hvilke BL & EW siden 1981 har foretaget floristiske undersøgelser med henblik på udarbejdelse af totalfloralister med noter om bl.a. særlige floristiske forhold, aktuelle trusler samt plejebehov.

Iøvrigt henvises til afsnittet om vore hidtidige og aktuelle ø-undersøgelser.